



www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

**Ölkədə
15 manata
satılan
təhlükə -
almayın!**

yazısı səh.4-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 25 iyul 2025-ci il Cümə № 128 (8738) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Əsl müttəfiqlərin generalları bir arada



Azərbaycanı
hədələyənlərə "göz
dağı"; daha bir
tarixi addım

yazısı səh.6-da

AZAL təyyarəsinin qəzası ilə bağlı yeni detallar

yazısı səh.3-də

Ərəblər və yəhudilər görüş üçün yenə Bakıya gəlir - şərh

yazısı səh.14-də

Ağ Evdən İrəvana bəd xəbər: Trump bundan imtina etdi

yazısı səh.9-da

Naxçıvan iqtisadi təhlükəsizlik zəmanəti alır - Türkiyənin o qərarı...

yazısı səh.4-də

Tələbə təqaüdlərinin məbləği artırıldı

yazısı səh.10-da

YUNESKO qalsın-qalmasın - reaksiya

yazısı səh.13-də

Uşaqları təhlükəli sülardan qorumağın tək yolu

yazısı səh.11-də

Ekspert: "Moskva Bakının şərtləri ilə masaya oturmali olacaq"

yazısı səh.14-də

Bölgələrdə yas mərasimləri sadələşdirilir, paytaxtda isə...

yazısı səh.13-də

Ağdaşda faciə: cehizi qaytarılan qızın nişanlısı canına qəsd etdi

yazısı səh.15-də

Cərrahi əməliyyat otaqlarında şou - cəzalar buna görə nəticə vermir

yazısı səh.10-da

ZƏNGƏZUR "DÜYÜNÜ": DƏHLİZ, "KÖRPÜ", YOXSA...

Bakının əsas tələbi dəyişməyib - Naxçıvana
maneəsiz keçid; Azərbaycan yola Moskva və
İrəvanın nəzarətini istisna edir, digər təkliflər isə...



yazısı səh.5-də

"Rusiya gedir, Azərbaycan gəlir..." Ermənistan yenə təlaşda

Gümrədəki hərbi bazanın türk kontingenti ilə
əvəzlənəcəyi xəbəri qonşu ölkədə "çamadan əhvalı"na
səbəb olub; haylar üçün seçim anı

yazısı səh.8-də



Tofiq Zulfüqarov:
"Rusiya özünü
bu ssenariyə
sürükləyir,
Azərbaycan
isə..."

yazısı səh.9-da



Üzeyir Şəfiyev

Sosioloq:
"Ailə qurmaq
üçün bioloji
yetkinlik
kifayət deyil"

yazısı səh.15-də



Paşinyanın "bir
addım irəli, iki
addım geri"
siyasəti -
Bakıdan baxış

yazısı səh.7-də



Gömrükdə qaydalar dəyişdi: kimlərə şamil olunacaq?

Azərbaycan Prezidenti Gömrük Məcəlləsində dəyişiklikləri təsdiq edib. Dəyişikliklər borcun ödənilməsi sahəsində məsul subyektlərin dəqiq müəyyənləşdirilməsi məqsədi daşıyır. Məcəlləyə əsasən gömrük ödənişlərini ödəmək malları və nəqliyyat vasitələrini bəyan edən bəyannaməçinin vəzifəsidir. Musavat.com xəbər verir ki, bununla belə, məcəlləyə görə, gömrük borcu istənilən maraqlı şəxs tərəfindən ödənilə bilər. Bu isə dəqiqləşdirilmənin aparılmasını zəruri etmişdi.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə **deputat, iqtisadçı alim Vüqar Bayramov** qeyd edib. "Gömrük bəyannaməsinin təsdiqi nəticəsində bəyan edən şəxsin üzərinə gömrük ödənişlərinin ödənilməsi öhdəliyinin qoyulduğunu, bu ödənişin ödənilmədiyi təqdirdə gömrük borcunun yarandığını, habelə beynəlxalq təcrübədə də hüquqi tənzimlənmənin "istənilən maraqlı şəxs" kimi qeyri-müəyyən deyil, "məsul olan istənilən şəxs" kimi məsuliyyəti özündə ehtiva edən ifadə ilə aparıldığını nəzərə alaraq məcəllədə müvafiq dəyişikliklərin edilməsinə ehtiyac duyuldu.

Bununla da dəyişiklik gömrük borcunun istənilən maraqlı şəxs tərəfindən deyil, hesablanmış gömrük ödənişləri üzrə borclu olan şəxs tərəfindən və ya bu məcəllədə tutulmuş üsullardan, yeni girov, bank qərantiyası, ödənilməli olan məbləğin gömrük orqanının depozit hesabına köçürülməsi, sığorta müqavilələri, üçüncü şəxsin zəminliyi, avans ödəmələri istifadə etməklə təminat verildikdə, həmin təminat üzrə öhdəlik daşıyan şəxslər tərəfindən ödənilməsinə nəzərdə tutur.

Yeni dəyişikliklərlə gömrük orqanları tərəfindən hesablanmış gömrük ödənişləri, dəbbə pulu və faizlər üzrə gömrük borcunun borclu şəxs tərəfindən ödənilməsi prosesi tənzimlənəcək, şəxslərin gömrük və vergi qanunvericiliyinə riayət etməsi təmin ediləcəkdir.

Bütövlükdə yeni dəyişikliklər ilə başqasının gömrük borcunu ödəmək daha mümkün olmayacaq. Bu qaydalar sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslərə şamil olunacaq. Digər şəxslər ilə bağlı ödəniş qaydaları əvvəlki kimi saxlanılır", - o əlavə edib.



Qurban Qurbanov: "3:0 hesablı qələbəmiz rəqibdən çox üstün olduğumuz anlamına gəlmir"

"Qarabağ" komandası İrlandiya təmsilçisi "Şelburn" üzərindəki 3:0 hesablı qələbəni yaddan çıxararaq, Bakıdakı cavab matcına daha ciddi hazırlaşacaq.

"Report" xəbər verir ki, bunu Ağdam təmsilçisinin baş məşqçisi Qurban Qurbanov UEFA Çempionlar Liqasının II təsnifat mərhələsində "Şelburn"a qarşı oyundan sonra keçirilən mətbuat konfransında deyib.

Təcrübəli mütəxəssis böyük hesablı qələbənin sevincidir olduğunu söyləyib: "Futbolçularımı qələbə münasibətilə təbrik edirəm. Çox vacib qalibiyyət əldə etdik. Rəqib bizə hər an gərginlik yarada bilərdi. 3:0 hesabı ilə qalib gəlməyimiz onlardan çox üstün olduğumuz anlamına gəlmir. Bu hesabı yaddan çıxarıb, Bakıdakı cavab qarşılaşmasına hazırlaşacağıq. Bizə stadiondan dəstək olan azsaylı azarkeşlərimizə öz təşəkkürümü bildirirəm. Rəqib komandaya qarşıdakı matçlarda uğurlar arzu edirəm".

Q.Qurbanov cütün taleyinin həll olunmadığını bildirib: "Dünən də bildirmişdim ki, bu rəqib məğlub olmağı sevmir. "Şelburn" meydana nə etdiyini yaxşı dərk edən komandadır. Bakıdakı qarşılaşmada daha diqqətli olmağa çalışacağıq".

Qeyd edək ki, "Şelburn" - "Qarabağ" görüşü qonaqların 3:0 hesablı qələbəsi ilə yekunlaşıb.

Bakıda yeni metro stansiyaları - layihələndirmə işləri başladı



"Bakı şəhərində və ətraf ərazilərdə nəqliyyat infrastrukturunun təkmilləşdirilməsinə dair 2025-2030-cu illər üçün Dövlət Proqramı" çərçivəsində Bakı Metropoliteni QSC-də infrastrukturun genişləndirilməsi və modernləşdirilməsi istiqamətində növbəti mühüm addım atılıb. Belə ki, Bakı Metropoliteni ilə beynəlxalq təcrübəyə malik mühəndislik və layihələndirmə şirkəti olan Türkiyənin "Yüksel Proje" şirkəti arasında müqavilə imzalanıb və artıq öhdəliklərin icrasına start verilib.



Xan Hüseyin Kazımlı vəfat etdi

Səbiq deputat Xan Hüseyin Kazımlı 83 yaşında vəfat edib. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Report.az-a onun yaxınları məlumat veriblər.

Keçmiş deputat uzun müddət imiş ki, parkinson xəstəliyindən əziyyət çəkirmiş. O, xəstəliyi ilə bağlı müalicə almış və bundan öncə də bir neçə dəfə vəziyyəti kritikləşmiş.

Qeyd edək ki, Xan Hüseyin Kazımlı Azərbaycan Sosial Rifah Partiyasının sədri olub. O, beş çağırış Milli Məclisin deputatı idi. 2002-ci ildə Prezidentin fərmanına əsasən "Şöhrət" ordeni ilə təltif edilib.

Rusiya Ermənistan qaz nəqlini dayandırır

"Qazprom Armenia" Ermənistan təbii qazın verilişinin müvəqqəti olaraq dayandırılacağına dair xəbərdarlıq edib.

APA xəbər verir ki, buna səbəb kimi Şimali Qafqaz-Zaqafqaziya tranzit magistral qaz kəmərinin Gürcüstan ərazisində iyulun 26-sı saat 19:00-dək qəza-bərpa işlərinin aparılmasını göstərib.

Bildirilib ki, istehlakçıların fasiləsiz qaz təchizatı daxili ehtiyatlar və İrandan əlavə təbii qaz tədarükü hesabına məhdudlaşdırılmadan həyata keçiriləcək.

Müqavilə çərçivəsində Yaşıl xətt üzrə Y14-Y17 və Bənövşəyi xətt üzrə B5-B8 stansiyaları və bu stansiyalar arasında tunnelərin layihələndirilməsi, "28 May" stansiyasında Yaşıl və Qırmızı xətlərin ayrılmasının layihələndirilməsi, həmçinin "İçərişəhər" stansiyasında keçid kamerası, geri dönüş tuneli və yeraltı avtomobil dayanacağına layihələndirilməsi nəzərdə tutulur.

Müqavilənin ümumi dəyəri 35,4 milyon manat təşkil edir və satınalma prosesi "Dövlət satınalmaları haqqında" Qanuna uyğun olaraq bir mənbədən satınalma metodu ilə həyata keçirilib.

Vergi və inzibati öhdəliklərin Azərbaycan hüququna uyğun şəkildə icrası, qanunvericilik çərçivəsində fəaliyyət, eyni zamanda layihənin idarə olunmasında səmərəliliyi artırmaq məqsədilə müqavilə "Yüksel Proje" şirkətinin Azərbaycanda təsis etdiyi

Yüksel Proje MMC ilə imzalanıb.

Qeyd edək ki, dünyanın ən böyük 225 layihələndirmə şirkətinin müəyyən edildiyi ENR 2023 siyahısında 162-ci yerdə qərarlaşmış "Yüksel Proje" 45 ildən artıq beynəlxalq təcrübəyə malikdir. Şirkət bu günə qədər dünyanın 30-dan çox ölkəsində, eləcə də Türkiyənin bir sıra böyük şəhərlərində metro və dəmir yolu layihələrinin uğurla layihələndirilməsi və idarə edilməsində iştirak edib. Fəaliyyətində müasir texnologiyalara əsaslanan şirkət Tikinti İnformasiya Modeləşdirilməsi (BIM) metodologiyasından istifadə edir və "ISO 9001", "ISO 14001" və "ISO 45001" beynəlxalq sertifikatlarına sahibdir.

Yeni əməkdaşlıq çərçivəsində həyata keçiriləcək layihələr Bakı Metropoliteninin strateji inkişafına mühüm töhfə verəcək.

Putinə şok! Rusiyada dəhşətli təyyarə qəzası: 49 ölü



ərazidə aşkar edilib. Təyyarənin göyortasında 43 sərnəşin - onlardan 5-i uşaq - və 6 heyət üzvü olub.

Məlumatı Amur vilayətinin qubernatoru Vasili Orlov açıqlayıb. Qubernatorun sözlərinə görə, ilkin ehtimallara əsasən, təyyarədə sağ qalan yoxdur.

Fövqəladə Hallar Xidmətindən "RIA Novosti" agentliyinə bildirilib ki, hadisə yerinə hava müşahidəsi aparılıb və göyden baxış zamanı sağ qalanlara rast gəlinməyib. Bununla belə, axtarış-xilasatma qrupları yer səviyyəsində axtarışlara başlayıblar. Rəsmilər hələlik yer müşahidəsi nəticəsində möcüzəvi şəkildə sağ qalanların tapıla biləcəyinə ümid etdiklərini bildirirlər.

Qəza ilə bağlı araşdırmalara başlanılıb. Təyyarənin qəzaya uğramasına səbəb ola biləcək texniki nasazlıq və ya əlverişsiz hava şəraiti əsas versiyalar kimi qiymətləndirilir.

Qeyd edək ki, "AN-24" tipli təyyarələr əsasən regional uçuşlar üçün istifadə olunur və Rusiyanın ucqar bölgələrində hələ də geniş tətbiq edilir. Təyyarənin hansı aviaşirkətə məxsus olduğu və uçuşun hansı marşrut üzrə həyata keçirildiyi barədə əlavə məlumatlar hələ açıqlanmayıb.

Onu da bildirək ki, Rusiyanın Amur vilayətində radarlardan itmiş "AN-24" tipli sərnəşin təyyarəsinin qalıqları Tındı şəhərindən 15 kilometr məsafədə, dağlıq və çətin keçilən ərazidə aşkar edilib. Bu barədə "RIA Novosti" agentliyinə fəvqəladə xidmətlərdən məlumat verilib.

Hadisə Rusiyada dərin kədər və narahatlıq doğurub. Qurbanların ailələrinə psixoloji yardım göstərilməsi üçün xüsusi qruplar işə cəlb olunub.

Tanınmış jurnalist evində ölü tapıldı

Türkiyənin tanınmış iqtisadiyyat yazarlarından biri olan Nazlı Sarp həyatını itirib.

Musavat.com bu barədə Türkiyə mediasına istinadən xəbər verir.

Məlumata görə, iki gün ərzində Sarpla əlaqə qura bilməyən yaxınları vəziyyətdən narahat olaraq hüquq-mühafizə orqanlarına xəbər veriblər.

Əraziyə gələn polis əməkdaşları yazıçının Şişli rayonundakı evinə baxış keçirib və onun cansız bədənini tapıb.

Hadisə yerində ilkin araşdırma aparılıb, Sarpın meyiti dəqiq ölüm səbəbinin müəyyənləşdirilməsi üçün tibbi ekspertizaya göndərilib. Faktla bağlı araşdırma davam edir.

Zaxarovadan Qordonun Xankəndi səfərinə reaksiya

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova Xankəndidə keçirilən media forumunda ukraynalı jurnalist Dmitri Qordonun iştirakına sərt və qısqanc reaksiya verib. Zaxarova iddia edib ki, Qordonun tədbirdə görünməsi Qərbin Cənubi Qafqaza müdaxilə niyyətinin göstəricisidir:

"Bu proseslərin arxasında bölgəmizdə sülh və sabitliyə nifrət edən Qərb qüvvələrinin əli olduğunu düşünənlərlə tam razıyam. Düşünürəm ki, Qordonun ora göndərilməsi çox ciddi siqnaldır," - deyərək Rusiya XİN rəsmisi bildirib.

Zaxarovanın bu açıqlaması bir tərəfdən Rusiya diplomatiyasının Xankəndidəki ictimai və siyasi dinamikanı nəzarətsiz buraxmaq istəmədiyini, digər tərəfdən isə Azərbaycanın beynəlxalq informasiya platforması qurmaq cəhdlərini qərbönlü fəaliyyət kimi təqdim etmək niyyətində olduğunu göstərir.

Azərbaycan baxımından isə Qordon kimi tanınmış beynəlxalq jurnalistin Xankəndidə keçirilən tədbirdə iştirakı ölkənin postmünaqişə dövründə beynəlxalq informasiya nüfuzunu gücləndirmə və Qarabağ üzərində tam suverenliyini nümayiş etdirmə səylərinin bir hissəsi kimi dəyərləndirilir.

Zaxarovanın "narahatlığı" isə Azərbaycanın informasiya sahəsində müstəqil oyunçuya çevrilməsindən doğan geosiyasi qısqancılığı ifadəsi kimi oxunur.



Mətbuat Şurası İlham Əliyevə təşəkkür etdi

Mətbuat Şurası Prezident İlham Əliyevə təşəkkür məktubu ünvanlayıb. Şura sədri Rəşad Məcidin adından ünvanlanmış məktubda bildirilib:

“Möhtərəm cənab Prezident!

Azərbaycan Milli Mətbuatının 150 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında” 25 aprel 2025-ci il tarixli Sərəncamınız milli mətbuatımızın keçdiyi şərəfli yolun müfəssəl təsviridir. Bu mühüm dövlət sənədi eyni zamanda mətbuatımızın şanlı ənənələrinə, Azərbaycanı ictimai fikrin formalaşmasına, dövlətçilik ideyaları naminə səfərbərlik missiyasına böyük dəyərdir.

Siz hər zaman mediasının müasir və müstəqil Azərbaycanın inkişafındakı, ölkəmizdə hüquqi

dövlət və vətəndaş cəmiyyəti quruculuğundakı rolunu yüksək qiymətləndirmisiniz. Gələcək üçün yol xəritəsi mahiyyəti daşıyan yubiley sərəncamınızda 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı jurnalistlərimizin əməyinə xüsusi yansımağınız isə 150 ilin sevincinə qürur və fəxrət hissi qazandırır. Siz xalqımızın Ümummilli lideri Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu mediaya dövlət dəstəyi ənənəsini yaşadırsınız. Bu dəst-xətt özünü dönməz xarakterli fundamental islahatlarda göstərir. Qətiyyətlə deyə bilərik ki, media sahəsindəki inkişaf məhz islahat yönümlü siyasətinizdən qaynaqlanır.

III Şuşa Qlobal Media Forumunun iştirakçıları ilə görüşünüz zamanı Azərbaycan mediasına yüksək dəyərinizi ifadə etməklə, gərgin əmək və axtarışlar nəticə-

sində əldə olunan inkişafı qiymətləndirdiniz. Media nümayəndələrinə milli mətbuatımızın 150 illik yubileyi ilə bağlı ünvanladığınız 22 iyul 2025-ci il tarixli müraciətdə isə inkişafın davamlılığına təminat verdiniz, mediasının bundan sonra da cəmiyyətimizin obyektiv və peşəkar şəkildə məlumatlandırılmasında, müasir cəmiyyət quruculuğunda, milli həmrəyliyin möhkəmləndirilməsində özünə düşən vəzifələri layiqincə yerinə yetirəcəyinə əminliyinizi bildirdiniz. Həm bu əminliyiniz, həm də dünyanın yeni media düzənindəki mövcud tendensiyalar şəraitində müəyyənləşdirdiyiniz vəzifələr məsuliyyətimizi artırır.

Məsuliyyətimiz etimadınızdan qaynaqlanır. Jurnalistlərimiz Qarabağı azadlığına qovuşdurmuş, torpaqlarımızın işğalına

son qoymuş müzəffər Ali Baş Komandanın əsgəri kimi fəaliyyət göstərməkdən, xalqımıza rifah və əmin-amanlıq, regionumuza sabitlik gətirən siyasi kursunuza sadıq olmaqdan, nəhayət, etimadınızı doğrultmaqdan məmnundur. Hər bir qələm sahibisi üçün bu məmnunluq yaradıcılıq şövqü, ruh yüksəkliyi və əzmlə çalışmaq üçün son dərəcə böyük mənəvi stimuldur.

Sevindirici haldır ki, Azərbaycan dövlətinin media siyasəti özündə təkcə konseptual mahiyyət daşıyan fəaliyyət xəttini deyil, eyni zamanda jurnalistlərə həssas münasibəti də birləşdirir. Həssaslığın isə media nümayəndələrinin əməyinin qiymətləndirilməsi, onların dövlət təltiflərinə - fəxri adlara, orden və medallara layiq görül-

mələri ənənəsi var. Əvvəlki yubileylərdə olduğu kimi, milli mətbuatımızın 150 illik yubileyində də 2005-ci ildə əsasını qoyduğunuz bu ənənə özünü parlaq şəkildə göstərdi. “Media nümayəndələrinin təltif edilməsi haqqında” 21 iyul 2025-ci il tarixli Sərəncamınızla 200-dən çox həmkarımıza inanılmaz xoşbəxtlik hissi bəxş etdiniz. Möhtərəm cənab Prezident, bütün bunlara, ümumən, mediaya, jurnalistlərə daim həssas münasibətinizə, peşəməz yüksək dəyərinizə və qədrbilənliyinizə görə Sizə rəhbərlik etdiyim Azərbaycan Mətbuat Şurası İdarə Heyətinin üzvləri, bütövlükdə ölkəmizin jurnalist ictimaiyyəti adından dərin təşəkkürümü və minnətdarlığımı bildirir, Vətənimiz Azərbaycanın naminə yorulmaz fəaliyyətinizdə yeni-yeni müvəffəqiyyətlər arzulayıram”.

nur. Özümüzü, yaxınlarımızı, təbiətimizi və Vətən torpağını birgə qoruyaq!”

Şuşada Qordonla azərbaycanlı qızın təsirli söhbəti



Ukraynalı jurnalist Dmitri Qordonun Şuşadan maraqlı görüntüsü yayılıb.

Video jurnalist Mübariz Aslanov sosial şəbəkə hesabında paylaşılıb. Görüntülərdə Qordonun Şuşada, Cıdır düzündə “Qarabağ nəğməsi”ni oxuyan qızla həmsöhbət olduğu əks olunub.

Ukraynalı jurnalist qızdan belə bir məkanda üçrəngli Azərbaycan bayrağına bürünməyin necə bir hiss olduğunu soruşub. Həmsöhbəti isə Qordona “Mən azərbaycanlı olmağımla fəxr edirəm”, - deyər cavab verib.

Jurnalist azyaşlıdan ifa etməyini xahiş edib. Mahnı bitdikdən sonra isə onu qucaqlayaraq təşəkkür edib.

Xatırladaq ki, III Şuşa Qlobal Media Forumunun iştirakçıları arasında yer alan D.Qordonun Azərbaycan Prezidentinə ünvanladığı sual və İlham Əliyevin ona cavabı təkcə ölkə daxilində deyil, dünya mediasında da gündəm yaratmışdı. Qafqazinfo.az.



"ABŞ-ın "Tramp körpüsü" ideyası yeni deyil"

Zaxarova: “Bu marşrutu biz təklif etmişdik...”

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Xazarova ABŞ-ın Zəngəzur üzərindən Naxçıvana keçən nəqliyyat dəhlizi yaratmaq ideyasına münasibət bildirib.

Musavat.com xəbər verir ki, o, bu təşəbbüsün yenilik olmadığını və bu istiqamətdə ilk təklifi Rusiyanın verdiyini bildirib.

“Amerikalıların irəli sürdüyü bu ideyada heç bir yenilik yoxdur. 2023-cü ildə Rusiya-Azərbaycan-Ermənistan üçtərəfli işçi qrupu çərçivəsində biz demək olar ki, eyni marşrutu təklif etmişdik və nəqliyyat arteriyalarının açılmasına çox yaxın idik. Təəssüf ki, bu proses Qərbin və Ermənistan rəhbərliyinin dağıdıcı təsiri ilə dayandırıldı”, - deyər Xazarova qeyd edib.

Xatırladaq ki, ispan mediasında yayılan məlumata görə, ABŞ-la Ermənistan arasında “Tramp körpüsü” adlanan gizli memorandum imzalanıb. Sənədə əsasən, Vaşinqton Sünik üzərindən Naxçıvana uzanan dəhliz üçün marşrut kirayələmək və hətta həmin ərazidə özəl hərbi şirkət (ÇVK) yerləşdirmək niyyətindədir.

Azərbaycan bu məsələni Zəngəzur dəhlizinin açılması kontekstində qiymətləndirir və uzun müddətdir regionda bölgəni birləşdirəcək iqtisadi və nəqliyyat layihələrinin tərəfdarıdır. Rusiya və ya ABŞ tərəfindən irəli sürülən təkliflər Bakının maraqlarına uyğun olsa da, Azərbaycan üçün əsas məsələ suverenlik və təhlükəsizlik prinsiplərinə hörmət olunmasıdır.

Zaxarovanın bu bəyanatı Moskvanın bu məsələdə Qərblə rəqabətə girdiyini və regiondakı təşəbbüsləri itirmək istəmədiyini açıq şəkildə göstərir. Azərbaycanın isə geosiyasi oyunlardan kənarda duraraq, real iqtisadi və nəqliyyat açılımlarına fokuslanması gözlənilir.

ANAMA vətəndaşlara çağırış etdi



Azərbaycan Minatəmizləmə Agentliyi işğaldan azad edilmiş ərazilərdə baş verən yanğınlarla bağlı vətəndaşlara çağırış edib. Çağırışda deyilir:

“İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə son günlərdə mövsümlə əlaqədar olaraq havaların isti və quraq keçməsi nəticəsində meşə və otlaq sahələrində yanğın hadisələrinin artmasına şahid oluruq. Azad edilmiş ərazilərə vətəndaşların istirahət və ziyarət xarakterli səfərlərinin intensivləşməsi və qayıdış prosesində iştirak edən sakinlərin sayının artması müşahidə olunur.

Bu səbəbdən Azərbaycan Respublikasının Minatəmizləmə Agentliyi (ANAMA) vətəndaşlara çağırış edərək bildirir ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə olarkən odla davranış qaydalarına ciddi riayət etsinlər! Açıq alovdan isti-

fadə zamanı ehtiyatlı davranınlar! Siqaret kütlüklerini yerə atmaqdan çəkinsinlər!

Baş verə biləcək genişmiqyaslı yanğın hadisəsi zamanı həmin ərazilərdə atılıb qalan mina və digər partlayıcı sursatlar hərəkətin təsirindən işə düşə və yaxınlıqda olan hər hansı bir şəxs və ya şəxslərə ciddi ziyan vura bilər.

Eyni zamanda qeyd edək ki, Beynəlxalq Minatəmizləmə Standartlarına əsasən süni maneələr və istehkamlar, eləcə də təbii olan bitki örtüyünün heç bir resurslarla təmizlənməsi mümkün olmayan ərazilərdə yandırma fəaliyyəti kimi prosedür mövcuddur. Lakin ANAMA tərəfindən bu kimi fəaliyyət icra edilmir.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə yanğın və ya mina təhlükəsi halları ilə qarşılaşdıqda dərhal 805, 102 və ya 112 nömrələrinə müraciət etməyiniz tövsiyə olu-

AZAL təyyarəsinin qəzası ilə bağlı yeni detallar - müttəhimlər kimlərdir?

“Minval Politika” redaksiyasına 2024-cü il dekabrın 25-də AZAL-a məxsus “Embraer 190” mülki sərnişin təyyarəsinin atəşə tutulması ilə bağlı yeni detallar məlum olub.



Musavat.com xəbər verir ki, əldə edilən məlumatlara görə, raketin buraxıldığı anda baş verən hadisələr zəncirinin bilavasitə şahidləri və iştirakçıları Cənub Hərbi Dairəsinin döyüş növbətçiliyində olan aşağıdakı hərbcilər olub:

Kapitan Dmitri Yevgenyeviç Pudovkin - Hava Hücumundan Müdafiə Qoşunlarının 51-ci diviziyasının döyüş idarəetmə qrupunun baş naviqatoru;

Polkovnik-leytenant Vladimir Viktoroviç Yanovski - Cənub Hərbi Dairəsinin qarargahında əməliyyat növbətçisi;

Polkovnik Gennadi Nikolayeviç Eremenko - Hərbi Hava Qüvvələri və Hava Hücumundan Müdafiə Qoşunlarının 4-cü qvardiya ordusunun komanda məntəqəsində operativ növbətçi.

Xatırladaq ki, daha əvvəl “Minval Politika” AZAL reysinin vurulması əmrini verən generalın kimliyini müəyyən edib. Həmin şəxs nəinki cəzalandırılmayıb, hətta vəzifəsi də yüksəldilib. Məlumatlara görə, raketin buraxılması əmrini Hava Hücumundan Müdafiə Qoşunlarının 51-ci diviziyasının komandiri, general-mayor Aleksandr Tolopilo tərəfindən verilib.

■ “Yeni Müsavat”

Azərbaycanda son illərdə ucuz kərə yağı bolluğu müşahidə olunur. Əsasən “yerli istehsal” adı ilə marketlərdə təqdim edilən bu yağların qiyməti bəzən 15 manata qədər enir. Amma bu qiymət realıqdan uzaqdır. Əgər 1 kiloqram təmiz kərə yağı istehsal etmək üçün 25-30 litr südə ehtiyac olduğunu və südün hər litrinin 1 manata başa gəldiyini nəzərə alsaq, bu qiymət qeyri-mümkündür. Mütəxəssislər bildirirlər ki, bu cür yağların tərkibi təmiz kərə yağı deyil, ucuz palma yağı ilə “zənginləşdirilmiş” qarışıqdan ibarətdir.

İqtisadçı Akif Nəsirlinin sözlərinə görə, Azərbaycanda “kərə yağı” adı ilə satılan bəzi məhsulların tərkibinə bəzən 40 faizədək palma yağı əlavə olunur. Onun fikrincə, bu məhsullar nə keyfiyyət, nə də qiymət baxımından standartlara cavab vermir: “Əgər bir kiloqram kərə yağı 25-26 manata başa gəlsə, onu 15 manata satmaq iqtisadi baxımdan mümkünsüzdür. Yeganə yol keyfiyyətsiz və ucuz yağların qarışdırılmasıdır. Palma yağı bu işdə əsas “qəhrəman”dır”.

Palma yağı təbii məhsul olsa da, onun insan orqanizminə təsirləri geniş müzakirə mövzusu. Malayziya və İndoneziya kimi ölkələrdə geniş istifadə olunan bu yağ əsasən qənnadı məmulatlarında, dondurmalarda və fast-food məhsullarında işlədilir. Çünki ucuzdur, tez donur və uzun müddət saxlanıla bilər.

Avropa Qida Təhlükəsizliyi Təşkilatının tədqiqatlarına əsasən, palma yağında kanserogen maddələrə birbaşa rast gəlinir. Amma bu yağ 200°C-dən yuxarı qızdırıldıqda tərkibində trans yağlar və digər zərərli komponentlər yaranır. Bu isə xərçəng, ürək-damar xəstəlikləri, hormonal pozuntular və uşağ orqanizminə mənfi təsirlər kimi ciddi nəticələr doğura bilər.

Azərbaycan qanunvericiliyinə görə, məhsulun üzərində tərkibi tam və düzgün şəkildə

qeyd olunmalıdır. Əgər “kərə yağı” adı ilə satışa çıxarılan məhsulun tərkibində palma və ya digər bitki yağları varsa, bu, qablaşdırmada açıq şəkildə göstərilməlidir. Amma realıqda bu tələb çox vaxt pozulur. Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin (AQTA) apardığı monitorinqlər də göstərir ki, qablaşdırmada yazılanlarla məhsulun faktiki tərkibi uyğun gəlmir.

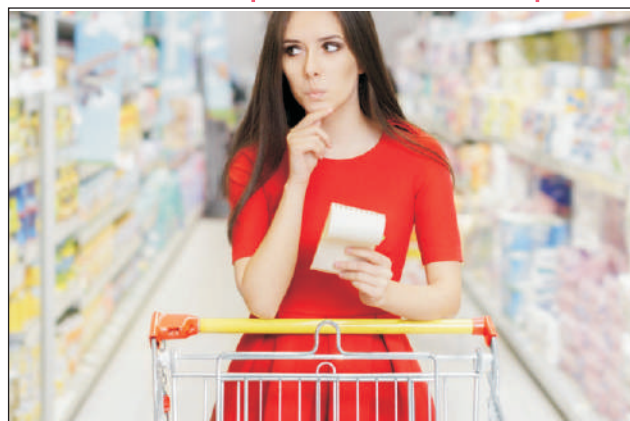
Bəzi hallarda isə istehsalçılar “kərə yağı” əvəzinə “yağ məhsulu”, “marqarin”, “süd tərkibli yağ” kimi qeyri-müəyyən ifadələrdən istifadə edərək məsuliyyətdən yayınmağa çalışırlar. Belə məhsullarda palma yağı, hidrogenləşdirilmiş bitki yağları və emal olunmuş süd tozları əsas komponentlər olur.

Ekspertlər bildirir ki, əgər bir məhsul bazar qiymətindən xeyli aşağı təklif olunursa, alıcılar diqqətli olmalıdırlar. Qiymət əsas göstəricilərdən biridir. 15 manata satılan “kərə yağı”nın təmiz və təbii olacağına inanmaq sadələşlülük olardı. Həkim-diyetoloqlar isə xəbərdarlıq edirlər: bu cür yağların uzunmüddətli istifadəsi xüsusilə uşaqlar və yaşlılar üçün ciddi risklər yaradır. Təzyiqin yüksəlməsi, damarların tutulması, qaraciyərin zədələnməsi kimi fəsadlar müşahidə oluna bilər.

Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi zaman-zaman reydlər keçirsə də, bu cür

Ölkədə 15 manata satılan təhlükə - almayın!

Kərə yağı adı ilə aldığımız ərzaq əslində...; qida texnoloqu xəbərdarlıq etdi



məhsulların açıq-aşkar satışda olması nəzarət mexanizmlərinin yetersizliyindən xəbər verir. Mütəxəssislər AQTA-nın bu sahədə daha geniş və ictimaiyyətə açıq monitorinqlər aparmalı olduğunu bildirirlər. Elə bu gün marketlərdə baş çəksek, “15 manata kərə yağı”nın çoxsaylı çeşidlərini rahatlıqla tapmaq mümkündür.

Qida texnoloqu Asim Vəliyev “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bildirib ki,

normal kərə yağında yağlılıq 82,05 faiz olmalıdır, əgər ondan aşağıdırsa, deməli, qatqı var: “Ucuz satılan kərə yağlarının tərkibi qarışıq olur. Məsələn, tərkibə bitki yağları - palma və ya soya yağları əlavə olunur. Lakin görünüş baxımından eynidir, vizual olaraq belə yağları əsl kərə yağlarından fərqləndirmək olmur. Yalnız laboratoriya nəticələri əsasında daha dəqiq bilmək olar ki, tərkibində bitki yağı neçə faizdir.

Yağa əsl kərə yağının dadını vermək üçün aromatlamaşdırıcılarından, parçalanmamaq üçün qatqı maddələrden emulqatorlardan, rəf ömrünü uzatmaq üçün stabilizatorlardan, rəngləndiricilərdən istifadə olunur. Ona görə də insanlar ucuz kərə yağları alarkən bunu nəzərə almalıdırlar”.

Ekspertin sözlərinə görə, bəzən istehsalçılar qida hiyləsindən də istifadə edirlər. Onun sözlərinə görə, yağın tərkibindəki maddələrin adını üzərində çox kiçik hərflərlə yazırlar: “Bizdə isə onun tərkibini detallı oxumaq kimi bir vərdiş yoxdur. Əsasən istehsal və son istifadə tarixinə baxırıq. Çox az alıcı yağın tərkibini araşdırır, hansısa kodla yazılan qatqı maddəsinin insana yan təsirləri ilə bağlı maraqlanır. Çox vaxt biz bu kimi incəliklərə diqqət etmirik və qida hiylələrinə düşürük. İstehsalçı seçimi alıcıya buraxmalıdır, ya-

ğın tərkibində olanları açıq şəkildə üzərində göstərməlidir. Qanun da bunu tələb edir. Qoy alıcı qərar versin ki, tərkibində bitki yağları olan yağ almaq istəyir, yoxsa bahalı kərə yağı. Əks halda, alıcını aldadıb, kərə yağı adı ilə fərqli tərkibli yağları satırlar.

Qida istehsalında əsas məsələ təhlükəsizlik göstəriciləridir. Məhsul minimum təhlükəsizlik normativləri ilə istehsal olunmalıdır. İstənilən təbii qida emal prosesinə girən zaman öz qida dəyərini itirir. İstehsalçılar qida dəyərini geri qaytarmaq üçün müxtəlif qatqılar əlavə edirlər. Əsas məsələ bunların etiketdə qeyd edilməsidir. Belə olan halda seçim alıcının olur”.

Bəs palma yağları təhlükəlidirmi? Ekspert buna da aydınlıq gətirib: “Palma yağı təbii şəkildə zərərsiz və hətta faydalı yağdır. Tərkibində vitaminlər var. Lakin biz palma yağının təbii şəkildə qəbul etmirik. Mütləq şəkildə emal prosesi nə daxil edirik və müəyyən temperaturda qızdırırıq. Nəticədə palma yağının tərkibində kanserogen maddələr əmələ gəlir. Onlar isə istifadə etdiyimiz yağların tərkibində birbaşa bizim orqanizmə daxil olur. Orqanizmimiz zəifləyən kimi bu maddələr öz sözünü deyir və yan xəstəlikləri yaradır”.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
“Yeni Müsavat”

Naxçıvan ikiqat təhlükəsizlik zəmanəti alır - Türkiyənin o qərarı...

Ekspert: “Layihə Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün xüsusi önəm kəsb edir”

Türkiyənin nəqliyyat və infrastruktur naziri Abdulkadir Uraloğlu ölkəsinin Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə birbaşa əlaqə yaradacaq strateji dəmir yolu layihəsi üçün 2,4 milyard avro məbləğində xarici maliyyə cəlb edildiyini açıqlayıb.

Nazirin sözlərinə görə, bu maliyyə Qars-İğdır-Aralıq-Dilucu dəmir yolu xəttinin inşasını da əhatə edir. Layihənin reallaşması ilə Şərqi Anadolu bölgəsi birbaşa Asiya ilə dəmir yolu vasitəsilə bağlanacaq və bu xətt eyni zamanda Türkiyə ilə Naxçıvanı birləşdirəcək.

Qeyd olunur ki, bu dəmir yolu xətti Zəngəzur dəhlizi ilə paralel və ya tamamlayıcı rol oynayacaq. Azərbaycanın qərb rayonları ilə Türkiyə arasında alternativ quru və dəmir yolu bağlantısı yaradacaq. Layihə həm logistika, həm də geosiyasi integrasiya baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Xatırladaq ki, Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ər-

doğan Şimali Kiprdən qayıdarkən təyyarədə jurnalistlərə açıqlamasında Zəngəzur dəhlizinin açılmasının ticarəti canlandıracağını və bu məsələnin konsensus yolu ilə həll edilə biləcəyini bildirib. O qeyd edib ki, Zəngəzur dəhlizi, təkcə Azərbaycan, Ermənistan və Türkiyəyə deyil, bölgədəki digər ölkələrə də fayda verəcək: “Biz bu yola geoiqtisadi ölçülərinə görə həlledici məsələ kimi baxırıq. Bu dəhliz bölgəmizin regiondan kənarındakı əraziləri də birləşdirəcək və ticarəti canlandıracaq. Bizim əsas gözləntimiz ondan ibarətdir ki, bu yol münafişə mənbəyinə deyil, konsensusun simvolu na çevrilsin. İnanıram ki, biz region ölkələri olaraq kon-

sensus yolu ilə bu məsələni həll edə bilərik. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Zəngəzura böyük önəm verir. O, dəhlizin tez zamanda istifadəyə verilməsinə çalışır. Onun həm Azərbaycan, həm də region üçün istifadə edilməsini istəyir. İnanıram ki, biz bu məsələni birlikdə həll edəcəyik”.

Yeri gəlmişkən, bu günlərdə İspaniyanın “Periodista Digital” portalı mənbələrə istinad edərək bildirmişdi ki, Ermənistan Zəngəzur dəhlizinin yadılması ilə bağlı ABŞ-ın təklifini qəbul edib. İddiaya görə, Ermənistan ərazisindən keçəcək Zəngəzur dəhlizinin 42 kilometrlik hissəsini ABŞ-ın özəl şirkəti idarə edəcək. Rəsmi İrəvan isə belə bir memorandumla bağlı razılaşmanın olmadığını bildirərək, yayılmış məlumatı təkzib edib. Hökumət həmçinin bu xəbəri “mani-

pulyativ təbliğatın təzahürü” adlandırır.

Mövzunu iqtisadçı Xəlid Kərimli ilə davam etdirdik. O, “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bildirdi ki, Zəngəzur dəhlizi layihəsinin işə düşməsinə az qalıb: “Azərbaycan 2020-ci ildən etibarən dəmir yolu xəttinin çəkilişinə başladı. Müəyyən qədər riskli olsa da, Zəngilan və Naxçıvana dəmir yolu xətti bərpa edilir. SSRİ dövründə Naxçıvanla Türkiyəni birləşdirən dəmir yolu xətti olmayıb. Sonrakı dövrdə, Ermənistanın Azərbaycanın Qarabağ bölgəsini işğal etməsi nəticəsində məsələ geri plana atıldı. İndi isə ideya yenidən aktuallaşıb. Zəngəzur dəhlizi təkcə Naxçıvan üçün yox, bütün Mərkəzi Asiya, hətta Çin üçün əhəmiyyətlidir. Bu dəhlizin işə düşməsi bir çox dövlət üçün strateji cəhətdən əlverişlidir.

İstənilən halda dəmir yolu xəttinin Naxçıvanla birləşdirilməsi Naxçıvandan yuxarıdakı alternativ elementini formalaşdıracaq. Digər tərəfdən, İranla razılaşdırılmış Araz dəhlizi var. Hesab edirəm ki, layihənin bölgə üçün xüsusi təhlükəsizlik zəmanəti təmin etməsi barədə danışmaq hələ tezdir. Proses gərgin mərhələdədir. Dövlətlər hər hansı formada dəhlizin statusu ba-



rədə razılığa gəlsələr belə, bunun xüsusi zəmanət yaradaçağı qənaətinə deyiləm. Sözsüz ki, layihə Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün önəm kəsb edir. O cümlədən Naxçıvanın blokadadan çıxması, Azərbaycan-Türkiyə ticarət əlaqələri, eyni zamanda Türkiyə-Mərkəzi Asiya əlaqələri üçün də dəhlizin işə düşməsi vacibdir.

Dəhlizin üç elementi var idi: enerji, quru yol və dəmir yolu. Görünən odur ki, dövlətlər dəmir yolu xətti ilə bağlı konsensusa yaxınlaşırlar. Digər iki elementlə bağlı hələ ki dəqiq məlumat yoxdur. Yəqin ki, bu, kompleks yanaşma ilə bağlıdır. Türkiyənin Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə birbaşa əlaqə yaradacaq strateji dəmir yolu layihəsi üçün 2,4 milyard avro məbləğində xarici maliyyə cəlb etməsi prosesə ciddi şəkildə qoşulduğu göstərir. Bu da Türkiyənin layihənin reallaşacağına dair inamının göstəricidir.

Düşünürəm ki, Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı müqavilələr imzalandıqdan sonra bölgədə təhlükəsizliyə yaşıl işıq yandırılmış olacaq”.

Xatırladaq ki, Ermənistan baş nazirinin mətbuat katibi Nəzəli Bağdasaryan bir neçə gün öncəki açıqlamasında bildirdi ki, Azərbaycanla razılaşma əldə edildiyi təqdirdə Ermənistan Sünik vilayətində (Qərbi Zəngəzur) 42 km uzunluğunda dəmir yolunun tikintisinə başlamağa hazırdır. **Sitat:** “Azərbaycanla razılaşma olmadan bu dəmir yolu Ermənistanla daxili yük daşımaları üçün belə istifadə edilə bilməz. Bu səbəbdən Azərbaycanla razılaşma əldə edilən kimi dəmir yolunun tikintisinə başlanacaq. Ermənistan qonşuları ilə bütün nəqliyyat yollarının açılmasında maraqlıdır”.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
“Yeni Müsavat”

Zəngəzur dəhlizi ətrafında bölgədə marağı toqquşan güclər arasında geosiyasi intriqa davam edir. Xəbər verildiyi kimi, İspaniyanın “Periodista Digital” nəşri Paşinyan hökumətinin Zəngəzur dəhlizinə nəzarəti ABŞ-a verməyə razılaşdığını yazıb. Qəzet bunu üç ölkə - Azərbaycan, Ermənistan və ABŞ arasında “gizli memorandum”un məzmununa istinadla qeyd edib.

İddiaya görə, “sənəd” Ermənistanın Sünik (Qərbi Zəngəzur - red.) bölgəsi vasitəsilə Azərbaycanın materik hissəsini Naxçıvanla birləşdirəcək 42 kilometr uzunluğunda nəqliyyat dəhlizinin yaradılmasını nəzərdə tutur. Bu marşruta şərti olaraq “Tramp körpüsü” adı verilib.

Qəzet ardınca yazıb ki, nəqliyyat dəhlizi özəl Amerika şirkəti tərəfindən idarə olunacaq. Marşrutdan istifadədən İrəvan gəlirin cəmi 30%-ni alacaq. Nəşrin iddiasına əsasən, memorandum artıq Azərbaycan, Ermənistan və ABŞ tərəfindən təsdiqlənib. Memorandumda həmçinin Ermənistan ərazisinə ABŞ-ın əhəmiyyətli həcmdə qüvvələrin yerləşdirilməsi də nəzərdə tutulub. Lakin söhbət nizami ordudan yox, 1000-ə yaxın döyüşçüdən ibarət özəl hərbi şirkətdən (PMC) gedir. Bu qüvvələr dəhlizin təhlükəsizliyini təmin edəcək.

Lakin Ermənistan tərəfi nəşri təkbiz edib. “Tramp körpüsü” ilə bağlı xəbərlər həqiqəti əks etdirmir. Qeyd olunan məqalənin realıqla heç bir əlaqəsi yoxdur”, - Paşinyan hökumətinin rəsmi açıq-

lamasında deyilir.

Bu arada İranın Ərdəbil-dən olan deputatı Sudeif Bədr deyib ki, Zəngəzur dəhlizi layihəsinin həyata keçirilməsi İranın strateji maraqları və rolunu nəzərə alınmadan mümkün deyil. O bildirib ki, “son zamanlar dəhlizlə bağlı qeyri-peşəkar və real olmayan bəyanatlar verilir, lakin bu cür layihələr maraqlı tərəflərin, xüsusən də İranın razılığı olmadan icra mərhələsinə keçə bilməz”.

Bədrinin fikrincə, təhdid və təzyiq dili regionda davamlı inkişafı təmin etmək iqtidarında deyil. “Zəngəzur da daxil olmaqla, regionda heç bir tranzit marşrutu İranın həssas və mühüm maraqları nəzərə alınmadan həyata keçirilə və dayanıqlı ola bilməz”, - deputat əlavə edib. Görəsən, İranın hansı “həssas və mühüm maraqları”ndan söhbət gedir, əgər Azərbaycan və Ermənistan öz aralarında razılığa gələcəksə? Bütün hallarda Bakının əsas tələbi yerində qalır: Naxçıvana keçid maneəsiz və təhlükəsiz olmalıdır.

Bes proses hansı yöndə inkişaf edir? Zəngəzur “düyü-

Zəngəzur “düyünü”: dəhliz, “körpü”, yoxsa...

Azərbaycanın əsas tələbi dəyişməzdir: Naxçıvana maneəsiz keçid; Bakı yola Moskva və İrəvanın nəzarətini istisna edir; digər təkliflər isə...

nü” açılır, yoxsa ona təzə “düyünlər” vurulur? Rusiya və İranın prosesə təsir imkanları ciddi olaraq qalır mı?

“Atlas” Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu “Yeni Müsavat”da Azərbaycanın dəhlizə nəzarətlə bağlı Rusiya və Ermənistan istisna olmaqla, digər təkliflərə müsbət yanaşa biləcəyini qeyd etdi: “ABŞ-ın Türkiyədəki səfiri Tomas Barakın Zəngəzur dəhlizinin Amerika şirkətinə 100 illik icarəyə verilməsi təklifi ilə çıxış etməsi Azərbaycanda və Ermənistanda geniş müzakirə olunur. Çünki bu təklifin səfirin şəxsi fikri olmadığı düşüncəsi var. Səfirin Vaşinqtonun planını səsləndirdiyi ehtimalı yüksəkdir. Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyi bu açıqlamadan bir gün sonra amerikalı diplomatın təklifini rədd edən açıqlama yaymışdı. Bəyanatda bunlar bildirildi: “Ermənistan torpaqları yalnız kənd təsərrüfatı məqsədilə icarəyə verilə bilər və ABŞ səfirinin təklif etdiyi format Ermənistan üçün qəbul edilməzdir. Nəqliyyat əlaqələrinin açılması yalnız Ermənistanın suverenliyi, ərazi bütövlüyü və milli qanunvericiliyi çərçivəsində mümkündür. ABŞ səfirinin dediyi variant, yəni digər kommersiya və ya inzibati mexanizmlər əsasında idarəetmə Ermənistanın hüquqi bazasına uyğun gəlmir”. Buna baxmayaraq, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan iyulun 16-da keçirdiyi mətbuat konfransında Zəngəzur dəhlizinin ABŞ və ya Avropa şirkətlərindən birinə icarəyə verilməsini mümkün saydı.

Fikrimcə, Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin bəyanatı İranın mühafizəkar dairələrini sakitləşdirmək üçün idi. Çünki Tehran həm Zəngəzur dəhlizinin, həm də ABŞ və ya Avropa şirkətlərindən birinin dəhlizə nəzarət etməsinin əleyhinədir. Ona görə də Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyi İranın mühafizəkar dairələrini sakitləşdirmək üçün bəyanat yaymışdı. Tomas Barak həm də ABŞ Prezidentinin Suriya üzrə xüsusi nümayəndəsidir. Bu baxımdan Barak Suriya-



nın keçici prezidenti Əhməd əş-Şaraanın Azərbaycana səfərini diqqətlə izləyib. Tomas Barakın Ağ Ev sahibi Donald Tramp ilə dostluq əlaqələri var. Səfirin Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı təklifi Vaşinqtonun regional planının tərkib hissəsidir. Vaşinqton Rusiya və İranın Cənubi Qafqaza təsirlərini minimuma endirmək istəyir. İranın mühafizəkar dairələrinin narahatlığı artıb.

Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyindən fərqli olaraq Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi amerikalı diplomatın təklifini rədd edən açıqlama yayımlamayı. Prezident İlham Əliyevə Şuşa Media Forumunda mövzu ilə bağlı sual verildikdə o suala rəsmi İrəvanın cavab verməsi gərəkliyini söylədi. Azərbaycan Zəngəzur dəhlizinə Rusiya və Ermənistanın nəzarət etməsini istəmir, qalan təkliflərə isə müsbət yanaşa bilər. Paşinyan anlayır ki, Zəngəzur dəhlizi işə düşmədən Azərbaycanla normal münasibətlər qura bilməyəcək. O, Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətlərin normallaşmasını uzaq gələcəyə saxlamaq istəmir. Buna baxmayaraq, Paşinyan sülh sazişinin imzalanması üçün zəruri olan konstitusiyaya dəyişikliyi sürətləndirmək istəmir. İlham Əliyev sülh sazişini imzalamağa tələsmir. Əgər Paşinyanın söylədiyi kimi, yeni konstitusiyanın mətnini Ermənistanda parlament seçkisindən sonra referendumla çıxaracaq larsa, bu, təxminən

10 aylıq müddət deməkdir. Yeni çox da gözləmək lazım gəlməyəcək. Paşinyan Zəngəzur dəhlizini ABŞ və Avropa şirkətlərindən birinə icarəyə vermək istəyirsə, bu qərarını sürətləndirməlidir. Çünki həmin qərardan sonra hələ dəmir yolunu bərpa etmək lazımdır.

Siyasi analitik Asif Nərimanlının fikrincə, Zəngəzur dəhlizi “Tramp körpüsü” adlandırılarsa belə, bu, məsələnin mahiyyətini dəyişmir: “Azərbaycanı Naxçıvana birləşdirəcək Zəngəzur dəhlizinin ABŞ variantı ilə açılması gündəmdədir. Bunu təkcə mediada yayılan informasiyalar yox, həm də İrəvan və Bakıda liderlər səviyyəsində verilən bəyanatlar da deməyə əsas verir. Paşinyanın “autosinq” açıqlaması, Prezident İlham Əliyevin Şuşa Forumunda dedikləri, yəni Ermənistanın nə etmək istədiyi bizi maraqlandırmır, bizim üçün vacib olan Naxçıvana maneəsiz və təhlükəsiz keçidin təmin edilməsidir. Azərbaycan üçün əsas hədəf Naxçıvana maneəsiz keçid əldə etməkdir. İndiyə qədər ən aktual variant 10 noyabr razılaşmasının 9-cu bəndi, yəni Rusiyanın iştirakı idi, lakin bu, Ermənistan və onun Qərb tərəfdaşları tərəfindən qəbul olunmurdu. İndi ABŞ variantı gündəmə gəlib. Rusiya dəhlizdə yer almır, Ermənistanın “suverenlik istəyi” müəyyən qədər təmin olunur, Azərbaycan isə əvvəldən irəli sürdüyü

hədəfinə - Naxçıvana maneəsiz keçidə nail olur. Bu marşrutun dəhliz, yoxsa yox, yaxud amerikalıları istəyinə uyğun olaraq, “Tramp körpüsü” adlandırılması mahiyyəti dəyişdirmir. Fikrimcə, bu variant mümkün görünür.

Lakin o da bəllidir ki, ABŞ-ın burada olması Rusiya və İranın müdaxilə cəhdlərini də intensivləşdirəcək. Əslində Rusiyanın son dövrlər paralel şəkildə Azərbaycan və Ermənistanla hücumlarının əsas səbəbi də bundan qaynaqlanır. Mövcud şərtlərdə İranın prosesi tormozlamaq imkanları zəifdir. Rusiyanın İranla müqayisədə müəyyən üstünlüyü görünərsə də, Moskvanın da təsir rıçaqları güclü deyil. Bu baxımdan Bakı və İrəvan siyasi iradə nümayiş etdirəcəyi təqdirdə, Zəngəzur “düyününün” çözülməsi ehtimalı önə çıxır. Lakin Zəngəzur düyününün bu variantla çözülməsi kommunikasiyanın açılması imkanlarını yaratsa belə, ABŞ-ın, yeni üçüncü tərəfin prosesdə birbaşa iştirakı Cənubi Qafqazın geosiyasi mübarizə poliqonuna çevrilməsi risklərini də aktuallaşdırır. Fikrimcə, Bakı prosesdə Türkiyənin bu və ya digər formada yer almasına çalışmalıdır, eyni zamanda Bakı və İrəvan bu məsələdə də ikitərəfli formata üstünlük verməlidirlər. Türkiyənin iştirakı regional güclər - Rusiya və İran qarşısında qalxan rolunu oynaya bilər”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”



“Bu, Kremlin Bakıya qarşı “təzyiq kartı” cəhdidir” - politoloq

“Kremlin sözcüsü Dmitri Peskovun iki ölkə arasında münasibətlərlə bağlı dediyi sözlər Azərbaycana qarşı manipulyasiya cəhdi hesab edilə bilər. Rusiya bir növ öz addımlarını ört-basdır edərək, guya azərbaycanlıların ruslara qarşı mənfi münasibətdə olduğunu iddia edir. Bu, ictimai rəyə hesablanmış mövqedir. Çünki Yekaterinburqda azərbaycanlıların öldürülməsindən sonra Rusiyanın etnik azərbaycanlılara qarşı hücum dalğası genişləndi”.

“Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu sözləri Axar.az-a açıqlamasında **politoloq Asif Nərimanlı** deyib.

“Bu hücumların əsas hədəfi Azərbaycana təzyiq etmək məqsədi daşıyırdı və bu yolla rəsmi Bakını müstəqil siyasətindən geri addım atmağa məcbur edəcəklərini düşünürdülər. Alınmadı. Peskov isə indi manipulyasiya edir və “qarşılıqlıq prinsipi” görüntüsü yaratmağa səy göstərir. Digər tərəfdən, Azərbaycanda ruslara qarşı mənfi münasibət iddiası Rusiyanın imperativ siyasətinin tərkib hissəsidir. Bilirik ki, Rusiya, xüsusilə də rusların yaşadığı ölkələrə qarşı hücumda, təzyiq siyasətində həmişə etnik rüslardan kart kimi istifadə edir. Hesab edirəm ki, Peskovun bu açıqlaması da Azərbaycanı məsəjdır. Onlar bu yolla rus əsilli Azərbaycan vətəndaşlarından kart kimi istifadə edəcəklərini düşünürlər. Amma bu, Azərbaycana qarşı zəif kartdır. Çünki azərbaycanlılar xalq olaraq multikultural dəyər daşıyıcılarıdır və bütün etnik, hətta dini kəsirlərə hörmət edir, bunu da bütün dünya bilir”, - deyə politoloq qeyd edib.

Xatırladaq ki, Rusiya Prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov açıqlamasında Rusiyada qanuna təbə olan azərbaycanlılara hörmət etdiklərini, Moskva isə Azərbaycanda ruslara hörmət edilməsini çox vacib saydığını bildirib.



Sülhlə bağlı son durum: “İlin sonunadək iki məsələ həllini tapacaq”

Politoloq Fərhad Məmmədov Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh prosesi ilə bağlı Teleqraf-ın suallarını cavablandırır. “Yeni MİSAVAT” müsahibəni təqdim edir.

- Fərhad bəy, Azərbaycanla Ermənistan arasında hazırda davam edən sülh danışıqlarının cari vəziyyəti nədən ibarətdir? Sizcə, tərəflər yekun sülhə nə qədər yaxındır?

- Azərbaycanla Ermənistan arasındakı sülh sazişinin imzalanması ilə bağlı proses bir neçə mərhələdən ibarətdir. Birinci mərhələ ölkə başçısının da qeyd etdiyi kimi, tərəflər arasında sülh mətninin parafanması, yeni xarici işlər nazirləri tərəfindən təsdiq edilməsidir. Təcrübədə belə diplomatik mexanizmdən istifadə edilir. Əgər sülh sazişini dərhal imzalamaq mümkün olursa, onun mətni parafanır və hər iki tərəfin siyasi iradəsi burada öz əksini tapır. Sülhlə bağlı Azərbaycanın ilkin şərtləri var. Bunlar Ermənistan Konstitusiyasından Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını ehtiva edən müddəaların aradan qaldırılması və ATƏT-in Minsk Qrupundan imtina ilə bağlıdır. Belə olan halda sülh mətninin parafanması ilə Minsk Qrupunun buraxılması məsələsi uyğunlaşdırıla bilər. İlin sonuna qədər nəzəri ssenari kimi bunun baş verməsi mümkün görünür. Beləliklə, münaqişənin bitməsi ilə bağlı ən böyük “simvol” olan Minsk Qrupu buraxılır. Bununla böyük bir məsafə qət edilir. Daha sonra Ermənistan Konstitusiyasının dəyişdirilməsi və sonda sazişin liderlər tərəfindən imzalanıb, parlamentlərdə ratifikasiya edilməsi prosesi start götürə bilər. Bu, nəzəri olaraq 2027-ci ildə tam yekunlaşa bilər.

- ABŞ Prezidenti Donald Trampın Azərbaycanla Ermənistan arasında sülhün əldə olunmasına yönəlmiş müsbət mesajlarını necə qiymətləndirə bilərsiniz?

- Ağ Evin Azərbaycanla Ermənistan arasındakı sülh prosesinə vasitəçi deyil, stimulyer kimi qoşulması artıq müşahidə edilir. Bu, ən azı bəyanatlar səviyyəsindədir. Praktiki olaraq, ABŞ-dan Ermənistanə təkliflər var. Bu, Zəngəzur dəhlizinin idarə edilməsi ilə bağlıdır. Rəsmi İrəvan bu təklifə cavab verməlidir. Ermənistan tərəfindən hansısa Amerika şirkətinin iştirakını ehtiva edən təklif Bakıya da təqdim edilə bilər. Məhz bunun əsasında Azərbaycanın mövqeyi formalaşacaq. Hazırda bu mövzularda aid manipulyasiyalar edilir. Çünki belə bir təklif hələ ki Bakıya təqdim edilməyib. Azərbaycan Prezidenti bəyan edib ki, ölkəmizin mövqeyində hər hansı dəyişiklik yoxdur. Azərbaycan üçün əsas olan odur ki, Naxçıvana birləşən kommunikasiya xətti, yeni Zəngəzur dəhlizinin təhlükəsizliyi beynəlxalq səviyyədə təmin olunsun. Bakının bu gözləntiləri Ermənistan tərəfindən təmin edilərsə, məsələ həll olunmuş hesab edilə bilər.

- Zəngəzur dəhlizinin açılması məsələsində ABŞ-ın rolu və maraqları nədən ibarət ola bilər?

- Dəhlizdə ABŞ şirkətinin hüquqi və diplomatik fəaliyyəti Ermənistan ərazisində olacaq. Prezident İlham Əliyev bəyan etdi ki, Azərbaycan öz ərazisində hər hansı bir tərəfin fəaliyyətinə ehtiyac duymur. Bu, birbaşa ABŞ-la Ermənistanə aid məsələ kimi gündəmə gəlir.

Xəbər verdiyimiz kimi, “İDEF 2025” 17-ci Beynəlxalq Müdafiə Sənayesi Sərgisində iştirak etmək üçün İstanbul şəhərində səfərdə olan Azərbaycanın müdafiə naziri, general-polkovnik Zakir Həsənov Türkiyənin milli müdafiə naziri Yaşar Gülerlə görüşüb. Müdafiə Nazirliyindən verilən məlumata görə, görüşdə hər iki qardaş ölkə arasında hərbi, hərbi-texniki, hərbi təhsil sahələrində əməkdaşlığın cari vəziyyəti və inkişaf perspektivləri müzakirə olunub. Strateji əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi baxımından “İDEF 2025” sərgisinin xüsusi önəm kəsb etdiyi vurğulanıb.

Tərəflər həmçinin regional təhlükəsizlik və qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra digər məsələlərə dair ətraflı fikir mübadiləsi aparıblar. Görüşün sonunda “Qarşılıqlı hərbi təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsinə dair Anlaşma Memorandumu” imzalanıb. Səfər çərçivəsində qardaş ölkənin Prezident Administrasiyasının Müdafiə Sənayesi Komitəsinin sədri Haluk Görgünle də görüş keçirilib. Görüş zamanı həmçinin ölkələrimiz arasında hərbi

əlaqələrin inkişaf perspektivləri və maraq doğuran digər məsələlər müzakirə edilib.

Azərbaycan-Türkiyə müttəfiqliyi əsl, səmimi, təbii bir müttəfiqləkdir. İki qardaş ölkə arasında siyasi və hərbi müttəfiqlik ən yüksək səviyyədə inkişaf etməkdədir. Bu müttəfiqliyə qardaş möhürü vuran Şuşa Bəyannaməsi oldu. Bu gün də həmin bəyannamənin nə dərəcədə əhəmiyyətli olduğu görünməkdədir. Azərbaycanla xor baxanlar, düşmən kəsilənlər, şimalında

Əsl müttəfiqlərin generalları bir arada

Azərbaycanı hədələyənlərə “göz dağı”; müttəfiqlik yolunda daha bir tarixi addım - Şuşa Bəyannaməsinin ardınca...

“müttəfiq” deyib təyyarəmizi vuranlar, həmvətənlərimizi işgəncə ilə öldürənlər, cənubunda “Ermənistanın təhlükəsizliyi bizim təhlükəsizliyimizdir” söyləyənlər var. Bu mənada Türkiyə ilə müttəfiqliyin daha da dərinləşməsi, Şuşa Bəyannaməsi əşhədü ehtiyacdır.

Azərbaycana son zamanlar artan təzyiq və təhdidlər bir daha sübut etdi ki, bu sənəd necə vacib imiş. Ona görə də iki dövlətin müdafiə nazirləri arasında müntəzəm olaraq keçirilən görüşlər, hərbi-sənaye sahəsində əməkdaşlıq, qardaş orduların birgə təlimləri daha da intensivləşməli, genişlənməlidir. Nazirlərin “Qarşılıqlı hərbi təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsinə dair Anlaşma Memorandumu” imzalaması da olduqca mühüm məsələdir. Hazırda regionda mürəkkəb proseslər gedir, təhlükəsizlik mövzusu olduqca kövrəkdir və bu vəziyyətdə Türkiyə ilə Azərbaycanın birliyi hava-su qədər lazımdır.

Yeni memorandum hansı zərurətdən doğub?

Hakim Yeni Azərbaycan Partiyasının Milli Məclisdəki təmsilçilərindən olan Naqif Həmzəyev “Yeni MİSAVAT”da bu memorandumu Şuşa Bəyannaməsinin praktiki təbiiqinin növbəti addımı kimi dəyərləndirdi:

“Cənubi Qafqaz regionunda gedən geosiyasi proseslər və Azərbaycana yönələn artan təhdidlər fonunda Azərbaycan-Türkiyə hərbi müttəfiqliyinin möhkəmləndirilməsi xüsusi aktualıq kəsb edir. İstanbulda keçirilən “İDEF 2025” 17-ci Beynəlxalq Müdafiə Sənayesi Sərgisi çərçivəsində Azərbaycanın müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənovla Türkiyənin milli müdafiə naziri Yaşar Güler arasında imzalanan “Qarşılıqlı hərbi təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsinə dair Anlaşma Memorandumu” bu baxımdan mühüm mərhələdir. Azərbaycan son dövrlərdə müxtəlif istiqamətlərdən gələn təzyiq və təhdidlərlə üzləşir. Bu realiaqlar Azərbaycanın müdafiə qabiliyyətinin gücləndirilməsi zərurətini daha da artırır. 2020-ci ildə imzalanan Şuşa Bəyannaməsi Azərbaycan-Türkiyə müttəfiqliyinin hüquqi təməlini təşkil edir. Bu sənəd iki qardaş



ölkə arasında siyasi və hərbi müttəfiqliyi ən yüksək səviyyəyə çatdırıb. Hazırda imzalanan yeni memorandum Şuşa Bəyannaməsinin praktiki təbiiqinin növbəti addımı kimi dəyərləndirilə bilər. İmzalanan memorandum çərçivəsində iki ölkə arasında aşağıdakı sahələrdə əməkdaşlığın genişləndirilməsi nəzərdə tutulur:

- Qardaş orduların birgə təlimləri, təcrübə mübadiləsi və operativ koordinasiya.

- Müdafiə sənayesi məhsullarının birgə istehsalı, texnologiya transferi.

- Kadr hazırlığı, təlim proqramları və akademik əməkdaşlıq.

Deputat həmçinin “İDEF 2025” sərgisində imzalanan memorandumun strateji əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi baxımından xüsusi önəm daşdığına da vurğuladı: “Bu sənəd regional təhlükəsizlik və qarşılıqlı maraq doğuran məsələlərə dair ətraflı fikir mübadiləsinin nəticəsidir. Hazırda Cənubi Qafqaz regionunda mürəkkəb geosiyasi proseslər gedir. Təhlükəsizlik mövzusunun kövrəkliyi şəraitində Türkiyə ilə Azərbaycanın birliyinin əhəmiyyəti daha da artır. Yeni memorandum bu kontekstdə iki ölkənin müdafiə qabiliyyətlərinin koordinasiya və qarşılıqlı dəstəyinin gücləndirilməsi məqsədi daşıyır. Azərbaycanın müxtəlif istiqamətlərdən gələn təhdidlərlə üzləşməsi yeni müdafiə strategiyalarının işlənilməsinə tələb edir. Bu mənada Türkiyə ilə müttəfiqliyin dərinləşməsi və hərbi əməkdaşlığın intensivləşməsi

si həm praktiki, həm də geosiyasi baxımdan vacibdir. Nazirlərin görüşündə vurğulandığı kimi, iki dövlətin müdafiə nazirləri arasında müntəzəm olaraq keçirilən görüşlər, hərbi-sənaye sahəsində əməkdaşlıq və qardaş orduların birgə təlimləri daha da intensivləşməli və genişlənməlidir. Yeni memorandum Azərbaycan və Türkiyə arasında qarşılıqlı təhlükəsizlik sisteminin qurulmasına töhfə verir. Bu sistem regional çağırışlara birgə cavab mexanizmlərinin yaradılması və hər iki ölkənin müdafiə qabiliyyətinin gücləndirilməsi məqsədi daşıyır. “Qarşılıqlı hərbi təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsinə dair Anlaşma Memorandumu”nun imzalanması Azərbaycan-Türkiyə müttəfiqliyinin təbii inkişafının növbəti mərhələsidir. Regional təhlükəsizlik çağırışları və Azərbaycana yönələn təhdidlər şəraitində bu sənəd həm praktiki, həm də simvolik əhəmiyyət daşıyır. İki qardaş ölkə arasında mövcud olan səmimi və təbii müttəfiqlik Şuşa Bəyannaməsi ilə möhkəmlənmiş və yeni memorandumla daha da dərinləşib. Bu əməkdaşlıq regional təhlükəsizliyin təmin edilməsi və hər iki ölkənin milli maraqlarının qorunması baxımından həyati əhəmiyyət kəsb edir. Gələcəkdə bu memorandumun praktiki təbiiqini, birgə təlimlərin genişləndirilməsi və müdafiə sənayesi sahəsində əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi Azərbaycan-Türkiyə müttəfiqliyinin daha da möhkəmlənməsinə xidmət edəcəkdir.”

“Təxris Olunmuş Hərbiçilərin Gəncləri Maarifləndirmə” İctimai Birliyinin sədri, hərbi təhlilçi Emin Həsənov bu gedişlə gələcəkdə Turan ordusunun qurulacağına çox inanır: “Türkiyə-Azərbaycan strateji müttəfiqdir, qardaş ölkələrdir. Bütün əlaqələr ən yüksək səviyyədədir. Siyasi, iqtisadi, mədəni, müdafiə və təhlükəsizlik baxımından əlaqələr ən yüksək mərhələdə qorunur. Şuşa Bəyannaməsinin imzalanması ilə bu münasibətlər daha da yüksəkliklərə qalxıb. Biz tez-tez birgə keçirilən təlimlərin şahidi oluruq. Gələcəkdə bu əlaqələr Türk dünyasının digər dövlətləri ilə də yaxından qurulacaq. İnşallah, biz tezliklə Turan ordusunun qurulmasının şahidi olacağıq. Türkiyə ilə Azərbaycan bu istiqamətdə birgə addımlar atırlar. Yeni proseslər ona doğru gedir ki, gələcəkdə iki qardaş ölkənin birinin ehtiyacı yarananda digəri hərbi qüvvələri ilə onun yanında olacaq, birgə hərəkət edəcəklər. Eyni zamanda hər iki dövlət bir-birlərində olan silahlardan da birgə istifadə edəcəklər. Bir sözlə, birgə koordinasiya edilmiş fəaliyyət çox önəmlidir. Cənab Prezident ordumuzun Türkiyə modelinə keçidi ilə bağlı tapşırıqlarını çoxdan verib. Azərbaycan Müdafiə Sənayesi Nazirliyi var. Bu qurumumuz həm Türkiyə, həm də digər müttəfiq dövlətlərlə birgə işlər görür. Bu işlər də çox sevindiricidir. Birgə silahların istehsal edilməsi prosesi gələcəkdə daha da sürətlənəcək”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni MİSAVAT”

Ermenistanın baş naziri Nikol Paşinyan iyulun 24-də Rusiyanın Altay diyarına səfər edib. Ermənistan mediasının məlumatına görə, səfər çərçivəsində onun Rusiyanın baş naziri Mixail Mişustinlə görüşü planlaşdırılır. N.Paşinyanın iyulun 25-də də Altayda qalacağı və ekologiya məsələlərinə həsr olunmuş sammitdə iştirak edəcəyi istisna edilmir.

Qeyd edək ki, cari ilin mayında Moskvaya səfər edən Nikol Paşinyan Rusiya Prezidenti Vladimir Putinlə görüşmüşdü. Paşinyan 9 May - Fəşizm üzərində Qələbənin 80 illiyi münasibətilə keçirilən hərbi parad və tədbirlərdə iştirak etmək üçün Rusiyaya getmişdi.

Amma ara-sıra həyata keçirilən bu kimi səfərlərə baxmayaraq, Rusiya-Ermənistan münasibətləri hamar deyil. Xüsusilə də Paşinyan hakimiyyətinin iki stulda oturmaq istəyi Kremli qane etmir və keçmiş forpostunun Qərbə aorientasiyasını qəbulolunmaz sayır. Ermənistan isə bu ilin əvvəlində ABŞ-la tərəfdaşlıq xartiyası imzalamaqla yanaşı, Avropa İttifaqına üzvlüklə əlaqədar rəsmi mövqeyini açıqladı ki, bütün bunlar Rusiyanı açıq şəkildə qıcıqlandırdı. Üstəlik, Rusiya vətəndaşı olan erməni milyarder Samvel Karapetyanın İrəvanda həbs edilməsi, onun donorluq etdiyi kilsəyə qarşı təzyiqlərin artması, Rusiyaya bağlı radikalların sıxışdırılması 2026-cı ildəki parlament seçkilərində Ermənistanda hakimiyyət dəyişikliyi proqnozlaşdıran Kremli üçün sürpriz oldu. Bütün bunların fonunda Rusiya səfərinin Paşinyan üçün hansı şəraitdə keçəcəyi maraqlıdır. Ermənistan rəhbərliyinə qarşı Rusiya mediasında sərt hücumlar da davam edir. RT telekanalının baş redaktoru Marqarita Simonyan X hesabında bildirib ki, "kukla sultan Paşinyan İranla gələcək müharibə üçün Ermənistanı Amerikanın meydançasına çevirməkdən ötrü gizli memorandum imzalayıb".

Qərbbəsi budur ki, səfər öncəsi Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan ölkədəki qərbyönlü siyasi qüvvələrə Rusiyaya qarşı sərt fəaliyyətə başlamağı tapşırıb. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə erməni "Qraparak" qəzeti məlumat yayıb. Nəşrin iddiasına görə, son sosioloji sorğular həm hökumətin, həm də Qərb tərəfdarı olan siyasi dairələrin nüfuzunun aşağı düşdüyünü göstərir. Xüsusilə qərbyönlü seçicilərin sayında təxminən 10 faiz azalma qeydə alınıb. Məqalədə bildirilir ki, Paşinyan qarşıdan gələn seçkilərdə hakimiyyətdə qalmaq üçün Avropa yönli siyasi ittifaqlara bel bağlayır. Bu məqsədlə yaxın günlərdə bir sıra anti-Rusiya aksiyaları planlaşdırılıb. "Qraparak" yazır ki, bu fəaliyyətin ilk mərhələsi kimi 23 avqustda Gümrüdə Rusiya Silahlı Qüv-

Paşinyanın müəmmalı Rusiya səfəri: "bir addım irəli, iki addım geri"?

Ermənistan baş nazirinin Altay ziyarəti münasibətlərdəki gərginliyi azaldacaqmı; Paşinyan səfər öncəsi qərbyönlü qüvvələrə "hücum" əmri verdi; ekoloji tədbir adı altında hesabat, yoxsa...



vələrinin 102-ci hərbi bazasının Ermənistandan çıxarılması tələbilə mitinq təşkil olunacaq. Beləliklə, Paşinyan həm Rusiyaya, həm də Qərbə doğru "bir addım irəli, iki addım geri" siyasəti yürüdü.

Bu arada Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyan Marqarita Simonyanı təhqir edib. APA xəbər verir ki, Alen Simonyan özünün "Telegram" kanalında Marqarita Simonyanı çirkin məxluq adlandırıb, onu Ermənistanın suveren işlərinə qarışmaqda ittiham edib. Spiker "yan"la bitən soyadından başqa Marqarita Simonyanın Ermənistan və erməni xalqı ilə heç bir əlaqəsinin olmadığını vurğulayıb. "O, Ermənistan rəhbərliyini təhqir edir, insanları ölkəmizdə mitinqə, hakimiyyəti devirməyə çağırır. Və yalan yayır, eyni zamanda, ölkəni və insanları təhdid edir. Məsələn, mövcud olmayan sənəd haqqında naməlum qəzetin mövcud olmayan müəlliflərinə istinad edərək başqa bir yalan yayır", - Simonyan qeyd edib.

Erməni spiker vurğulayıb ki, Marqarita Simonyan "daha bir qızıl medal uğrunda mübarizə aparır" və əlavə edib ki, bu, Ermənistana qarşı hibrid müharibənin daha bir təzahürüdür.

Alen Simonyan Ermənistanda tezliklə seçkilərin keçiriləcəyini xatırladaraq bu cür hücumların davamlı olacağını diqqət çəkib.

Qeyd etdiyimiz kimi, Rusiya səfəri çərçivəsində Ermənistanın baş naziri rusiyalı həmkarı Mixail Mişustinlə görüşəcək və istisna deyil ki, qeyd olunan məsələlər də müzakirə predmeti olacaq. Maraqlısı həm də budur ki, Paşinyan MDB çərçivəsində toplantılara, həmçinin KTMT-nin iclaslarına qatılmır, hətta sonuncu qurumu tərk edəcəklərinin anonsunu verir, üstəlik, Qərbə can atır, amma Rusiyadakı hansısa ekoloji tədbirə qaçır. Rəsmi İrəvanın siyasəti nədən xəbər verir: iki stulda oturmaq siyasəti, manevr, yoxsa nə? Belə Paşinyan Rusiya-Azərbaycan münasibətlərindəki hazırkı durumdan, mövcud soyuqluqdan sui-istifadə etmək, Kremlin "ürəyinə girmək" və 2026-cı il seçkilərini də öz xeyrinə sonlandırmaq istəyir. Ümumilikdə Nikol Paşinyan İrəvana hansı ev tapşırıqları ilə qayıdacaq? Paşinyanın Rusiya səfəri Ermənistanla Əbu-Dabidə başlamış sülh prosesini poza bilirmi?

Bir xatırlatmaya da ehtiyac var. Bundan əvvəl N.Paşinyanın Avropa səfəri olmuşdu. Maraqlıdır, o, Rusiyaya hesabat üçünmü gedir? Samvel Karapetyan və digərlərinin azad olunması, kilsənin dinc buraxılması tələbi ilə üzleşə bilirmi?

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin baş mütəxəssisi, siyasi ekspert Tural İsmayilov "Yeni Müsavat"a bildirir

di ki, Ermənistanın baş nazirinin Rusiya səfəri Paşinyan üçün yeni bir siyasi manevr, həm də Rusiyanın son illərdəki mövqeyinə qarşı daha da yaxınlaşmaq məqsədini daşıya bilər: "Rəsmi açıqlamaya görə, səfər zamanı Paşinyan Altayda təbiətin mühafizəsi ilə bağlı bir tədbirə qatılacaq. Hətta bu tədbir rəsmi olaraq çevik bir hərəkət olaraq qəbul edilə bilər. Lakin burada əsas sual Paşinyanın niyyətindədir: bu, yalnız bir ekoloji toplantı və siyasi əhəmiyyəti olmayan bir iştirakdan ibarətmi olacaq, yoxsa daha geniş geosiyasi kontekstdə yeni bir mesaj göndərməyə yönəlik bir addımdır? Ermənistanın Qərbə yönələn siyasəti, xüsusilə də Paşinyanın Avropaya etdiyi səfərlər və NATO ilə yaxınlaşma addımları Rusiyanın bölgədəki nüfuzunu zəiflətmə cəhdləri kimi görünə bilər. Bu baxımdan Paşinyanın Rusiyaya etdiyi səfər özünü hər iki tərəfə uyğunlaşdırmağa çalışan bir siyasi təkəbbürün məhsulu olaraq ortaya çıxır".

STM əməkdaşı təsdiqlədi ki, Paşinyan həm Avropa ilə olan əlaqələri möhkəmləndirməyə, həm də Rusiya ilə strateji əlaqələrini tamamilə itirməyə çalışır: "Bu, "iki stulda oturmaq" siyasəti onun həm Qərbə, həm də Rusiyaya uyğun davranma məqsədini güdür. Əlbəttə, bu manevr Paşinyan üçün bir risk də daşıyır. Rusiya-Azərbaycan

münasibətlərindəki gərginliyin fonunda Paşinyan bu vəziyyətdən sui-istifadə etmək istəyir. Azərbaycanın Rusiyadakı soyuq münasibətlərinə qarşı Paşinyanın Kremlə yaxınlaşması regiondakı geosiyasi balansı dəyişdirmək məqsədi daşıya bilər. Bununla yanaşı, Paşinyanın əslində hansı məqsədlə Rusiyaya yaxınlaşmağa çalışdığına dair suallar yaranır. Belkə də bu, Rusiya ilə daha yaxşı münasibətlər qurmağa çalışan, lakin Qərb tərəfini də itirmək istəməyən bir siyasətin, sadəcə, görünüşüdür. Bundan əvvəl Paşinyan Avropaya etdiyi səfərlərdə, xüsusən də Fransaya etdiyi rəsmi ziyarətlərdə, həmçinin Azərbaycanla olan sərhəd məsələlərində özünün mövqeyini bəyan etmişdi. Avropa ilə "yaxınlaşma" Ermənistanın Kremlə olan əlaqələrində dəyişiklik yaratmağa çalışır, ancaq Paşinyanın Rusiya ilə əlaqələrini kəsmək istəmədiyi də aydındır".

Bununla yanaşı, T.İsmayilov hesab edir ki, Paşinyanın bu səfəri Ermənistanın uzunmüddətli mövqeyinə qarşı olan bir təhdid kimi də qiymətləndirilə bilər: "Çünki Rusiya ilə münasibətlərin yenidən qurulması Azərbaycan-Rusiya münasibətlərindəki soyuqluğun fonunda daha çox əhəmiyyət qazanır. Paşinyan bu əlaqələri bərpa etməyə çalışarkən Qərblə yaxınlaşmasını da davam etdirir".

Əbu-Dabi prosesinə gəlinə, siyasi ekspert qeyd etdi ki, Paşinyan bu səfərdən sonra prosesin gedişatına təsir edəcək addımlar atmağa çalışa bilər: "Paşinyanın bütün bu məsələləri Rusiyanın diqqətinə çatdırmaq üçün bir fürsət axtarması mümkündür. Həmçinin Paşinyanın təbiət mühafizəsi tədbirinə qatılması Ermənistanın daxili siyasətində daha geniş bir sosial və ekoloji istiqamətləri də nəzərdə tutan bir təşəbbüs ola bilər. Lakin bütün bunlar Paşinyanın regiondakı mövqeyini müəyyən etmək və beynəlxalq münasibətlərdəki əlaqələrini yenidən qurmaq məqsədini güdür. Bundan əlavə, Paşinyanın bu səfərindən hansı nəticələri gözləyəcəyi barədə də müxtəlif suallar ortaya çıxır. Rusiya ilə strateji əlaqələrdə hansı mövqedə olacağı, ona veriləcək "ev tapşırıqları" və gələcək addımlar təkcə Ermənistanın deyil, həm də ümumilikdə Cənubi Qafqazın gələcəyi üçün də maraqlıdır. Paşinyanın bu manevrini anlamaq Ermənistanın gələcəkdəki siyasi və iqtisadi inkişafını izləmək üçün vacib olacaq".

Yazı çapa hazırlanarkən məlum oldu ki, Paşinyanın səfəri ərəfəsində Rusiya Zəngəzur dəhlizi məsələsində neytrallığını bir daha bəyan edib. Musavat.com xəbər verir ki, Kremlin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirib ki, bu məsələ Ermənistan və Azərbaycanın suveren qərarına aid olan bir mövzudur. "Rusiya Ermənistanla Azərbaycanın apardığı danışıqları hər cəhətdən dəstəkləyir", - deyə Peskov vurğulayıb.

Bu açıqlama Moskvanın Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı birbaşa müdaxilə niyyəti olmadığını nümayiş etdirmək cəhdi kimi qiymətləndirilir. Eyni zamanda Kremlin bu bəyanatı regional sabitlik baxımından Bakı-İrəvan dialoquna önəm verdiyini göstərir. Qeyd edək ki, Zəngəzur dəhlizi mövzusu son aylar yenidən regional gündəmin əsas müzakirə mövzularından birinə çevrilib. Bu mənada, heç şübhəsiz, Zəngəzura ABŞ şirkətini gətirmək istəyən Paşinyanı Rusiyada ciddi suallar gözləyir...

□ **E.PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"



Təbii mayalanmanın videosu

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Klinikada süni mayalanma prosesini blogger çağıraraq videoya çəkirdiyi üçün həkimi cəzalandırmışlar. Klinikanın direktoru ona töhmət veribdir.

Lakin biz bu xəbərə inanmalıyıq mı? Şəxsən mənim fikrimə görə, bizi - efridə əyləşib prosesi izləyən 10 milyon Azərbaycan xalqını yola verirlər, başımızı aldadırlar. Töhmət verilibsə, bunun videosu hanı? Video yoxdursa, inanmırıq. Üstəlik, tibbi əməliyyat qanunsuz videoya çəkilibsə, cəza da adekvat olmalı, videoya çəkilməlidir. Gözə göz, dişə diş, videoya video - dövrümüzün tələbi belədir.

Proses, təbii, bununla yekunlaşmır. Məncə, xalqda qəzəb oyadan əslində süni mayalanma prosesinin videoya çəkilməsi deyildi. Sadəcə, biz istəyirdik təbii mayalanma prosesinə baxaq. Lakin həmişə olduğu kimi, hökumət bizi aldatmış, saxta məhsulla təmin etmişdir. Süni mayalanma videosu izləmək, hesab elə, GMO-lu pomidordan və parnik xiyarından çoban salata qayırmadıq.

Bəs internetdə təbii mayalanma videoları yoxdur mu? Var. Ancaq onları adətən klinikada, türkün sözü, steril ortamda yapmırlar. Bu yerdə yadıma bir saqqallı lətifə düşdü. Deyir, bir gün uşaq orta məktəbi bitirmək üzrəyken valideynləri ondan gələcəkdə hansı peşəni seçəcəyini soruşurlar. Uşaq deyir qəti qərar vermişəm, ya santexnik olacam, ya da pitsadaşıyan. Ər-arvad bir-birinin üzünə baxır, hər deyir: "Sənə demişdim axı, kasetləri yaxşı yerdə gizlət".

Əlbəttə, bu anekdotdakı bəzi hikmətləri arif olmayanlar başa düşməyəcəkdir. Qərribə günlər var idi, camaat Veneranın orta məktəb dərsliyindəki şəklinə baxıb bəzi anatomik mətləbləri öyrənirdi, gənclər həyata ilk addımlarını atırdılar. O üzdən, çox dərinə gedib izahat verməyəcəm, bilənlər bilməyənlərə danışsın. Yalnız bir fərqi göstərim, özünüz qiymət verin: bizə eşq-məhəbbət temasını Mike-lancelo, Füzuli, nə bilim, Rubens-filan başa salırdı, indiki gənclər Röya, Tolik və Pişik Güneləndən öyrənirlər. Qədim Romada deyilən mövzudur: "O tempora, o mores!"

Üstəlik, insanların estetik zövqləri ilə yanaşı ağılında da azalma, aşınma müşahidə edilir. Həmin əhvalatı paylaşan jurnalist belə bir cümlə işlətməmişdi: "Süni mayalanmadakı rəzillik bir dərddirsə, cərrahiyyə otağındakı reklam başqa bir faciədir".

Jurnalist adı daşıyan adam süni mayalanma kimi tibbi nailiyyəti, inqilabi hadisəni niyə "rəzillik" adlandırır? Kimsə ağzının qatığını dağıdırsa, bütün qatıqlara "pxi" deməliyi?

1978-ci ildə tapılan bu çarə ilə milyonlarla uşağa həsrət ailə övlad sevinci yaşayıb. Hər il 2 milyondan çox uşaq süni mayalanma ilə doğulur. 2022-ci ildə bir həkimin açıqladığı rəqəmə görə Azərbaycanda son illərdə ümumilikdə 90 min uşaq süni mayalanma ilə dünyaya gəlmişdir. İndi bu "jurnalist" in məntiqinə görə, 90 min azərbaycanlının doğulması rəzil üsulla olub, eləmi? Məncə, bu sualın bircə cavabı ola bilər: rəzil bunu yazan jurnalistdir.

Qanan da yazır, qanmayan da. Hələ çəkirlər də. Bu həngamənin üzərinə süni intellekti-zadı da gəlsək, bizi maraqlı epoxa gözləyir. Yeri gəlmişkən, təzəlikcə bir bəyanat oxudum, gülməyim tutdu. Bəyanatı süni intellekt üzrə çalışan, çalışmış bəzi alimlər və texnoqratlar imzalamışdı. Qısaca belə deyirlər ki, süni intellektin nəzarətdən çıxmasından, özü özünü tənzimləməyə başlamasından qorxuruq. Sən demə, hansısa süni intellektə "özünü söndür, təzəsini düzəldirik" komandası veriblər, lakin robot komandaya tabel olmayıb. Başqası isə hətta insanları şantaj edib (Bunun texniki detalları açıqlanmasa da mənə çox maraqlı və məzəli gəldi. Görsən, nə edib? Robot da "məni yenidən format eləsən lüt şəklini internetə qoyacam" deyib?)

Ancaq bu, yeni şey deyil axı. Aletlər və maşınlar milyon ildir, yaratdığımız vaxtdan bəri bizi öldürməklə məşğuldur. Bıçaqla çörək də kəsmək olar, adam da. "İndi bıçaq öz-özünə, komandasız kəsəcək" deyən olarsa, bu da daim yaşanıb: bəzən tüfəng təsadüfən açılib, "xalastoy" maşın adamı basıb, soyuducu pis işlədiyi üçün yeməkdən zəhərlənmişik və sairə.

Lap elə 17 dəfə eyni bıçağın üstünə yıxılan adam haqda əhvalatı yazmağa ehtiyac varmı?

Rusiyanın Ermənistandakı 102-ci hərbi bazasının çıxarılmasının mümkünlüyü məsələsi Gümrü sakinləri arasında müzakirə obyektinə çevrilib. Rəsmi qərar olmasa da, sakinlər narahatlıq içindədir.

"Hraparak" nəşri bu xüsusda yazıb ki, onilliklər ərzində hərbi baza şəhər üçün təkcə strateji deyil, həm də sosial-iqtisadi mərkəz olub. Mümkün geri çəkilmə halında yüzlərlə ailənin gəliri, eləcə də ərazinin gələcəkdə istifadəsi sual altına düşəcək.

O sırada Şirak bölgəsindən deputat Mher Melkonyana görə, bazanın çıxarılması ilə bağlı fikirlər, sadəcə, şayiədir və hökumət buna nail olmayacaq. Onun sözlərinə görə, "hökumətin əsas müttəfiqləri Türkiyə və Azərbaycandır və bizim əsas müttəfiqlərimiz olan Rusiya və İranla münasibətlər artıq əvvəlki kimi olmasa da, yenə də heç nəyə nail ola bilməyəcəklər".

Gümrüdə olan rəssam Artur Gevorgyan isə bildirib ki, baza çıxarılsa, ilk növbədə çoxları ciddi sosial problemlə üzləşəcək. Onun fikrincə, Rusiyanın Ermənistanda olması çəkindirici amildir: "Ermənistan iki əsas əks qütbə malik olan ölkədir: bir tərəfdən Rusiya, digər tərəfdən Qərb. Amma bu üçüncü qütbün Türkiyə faktorunu da unutmayaq. Sabitliyin qorunması baxımından son dərəcə vacibdir".

Gümrülü müxalifətçi Karapet Poqosyan isə qeyd edib ki, daxili və xarici təhlükəsizliyi müstəqil şəkildə təmin edə bilmək vacibdir: "Lakin başa düşmək olar ki, hazırkı rəhbərliyin dövründə Ermənistan indiyə qədər onun üçün ayrılmış sərhədləri belə təmin etmək iqtidarında deyil və ya buna həvəsi yoxdur. Ona görə də Rusiyanın sərhədlərini necə mühafizə edəcəklərini başa düşmək vacibdir. NATO qoşunlarını, yeni türk kontingentini yerləşdirmək?"

Hələ 2024-cü ilin payızında biz Şirak əyalətinin Meqraşatdan Aniavana qədər həmsərhəd yaşayış məntəqələrində bu məsələ ilə bağlı sorğular apardıq. Mənzərə dəhşətli idi, cavablar əsasən çox kəskin idi: "Biz hamımız gedəcəyik, necə ki, "artsax xalqı" getdi".

Gümrü siyasi fəali Mher Xaçatryan da əmindir: "Həsab edirik ki, tarix təkrarlanaçaq. Onlar xalqı sakitləşdirmək, hər şeyin nəzarət altında olduğuna inandırmaq



"Rusiya gedir, Azərbaycan gəlir..." - Ermənistanda təlaş

Gümrüdəki hərbi bazanın türk kontingenti ilə əvəzlənəcəyi xəbəri qonşu ölkədə "çamadan əhvalı"na səbəb olub; haylar üçün seçim anı

üçün başımızın altına yumşaq yastıq qoymağa çalışacağıqlar".

Rusiyanın sözügedən hərbi bazası 2044-cü ilə qədər Gümrüdə yerləşməlidir. Bu, imzalanan müqaviləyə əsaslanır. Onun vaxtından tez çıxması mümkündür mü? Yeri gəlmişkən, Rusiyanın son vaxtlar 102-ci bazaya əlavə qüvvələr göndərdiyi haqda məlumatlar yayılıb.

"Rusiya Cənubi Qafqaz ölkələrinə qarşı hərbi-siyasi təzyiqləri artırmaq məqsədilə Ermənistandakı Gümrü hərbi bazasının gücləndirilməsi prosesini sürətləndirib", - Ukrayna Hərbi Kəşfiyyatı belə məlumat yayıb.

Ukrayna Müdafiə Nazirliyinin nümayəndəsi Andrey Yusovun sözlərinə görə, bu addımlar Kremlin global təhlükəsizliyə qarşı yönəlmiş strategiyasının bir hissəsidir: "Rusiya Ermənistandakı hərbi mövcudluğunu artırmaqla yanaşı, Qafqazda millətlərə qarşı qorxudurmanı qızışdırmağa çalışır. Eyni zamanda Azərbaycan və Rusiya arasında münasibətlərin pisləşməsi də bu ssenarinin bir hissəsi ola bilər".

Professor Qabil Hüseynlinin "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, Ermənistanda panikanı yayanlar anti-Paşinyan qüvvələridir. Onun fikrincə, bu mərkəzlərin hədəfi hökumət başçısının "milli maraqlara xəyanət etdiyi" haqda təsəvvür formalaşdırmaqdır.

Q.Hüseynli hesab edir ki, bütün hallarda baş nazir Paşinyan ölkəsini izolyasi-

ya vəziyyətindən çıxarmağa və ictimai şüuru dəyişməyə hazırlaşır: "Ona görə də belə informativ həmlələr güclənəcək. Bu dairələr elə rəy yaradırlar ki, guya Rusiya olmasa, Ermənistan batar, təhlükəsizliyi əldən gedir, türklərin əlində siyasi-iqtisadi girova çevrilir. Halbuki Ermənistanın nicatı elə Türkiyə və Azərbaycandır. Əgər Rusiyanın təbəəliyindən qurtulmaq niyyəti varsa, bizimlə yaxınlaşmaq lazımdır. Bu halda sərhədlər açılacaq, ticarət dövryyəsi artacaq, ermənilərin rifah səviyyəsi yüksələcək, Rusiyadan asılılıq artacaq. Bu da elə region və Ermənistan üçün təhlükəsizlik qarantıyası deməkdir".

Professorun sözlərinə görə, madam ki, bölgədə nəqliyyat kommunikasiyaları hərəkətdədir, yükdaşımaları var, ticarət artır, o yerdə mütləq sabitlik, təhlükəsizlik dayanıqlı olmalıdır: "Bu da Ermənistan üçün elə 102-ci hərbi bazanın yerinə təhlükəsizliyin təminatı deməkdir. Yeni bu ölkənin rus əsgərinin onu mühafizə etməsinə ehtiyacı qalmayacaq. Axı kimi kimdən qoruyacaqsan?!"

Q.Hüseynli Gümrüdəki hərbi bazanın tezliklə evakuasiyasını gözləmir, lakin prosesin bu istiqamətdə inkişafını müşahidə edir: "Zənnimcə, Paşinyan 2026-cı il seçkilərindən salamat çıxmağı bacarsa, ABŞ və Avropa Birliyinin dəstəyi ilə bu yöndə addımlarını sürətləndirəcək. Rusiyanın isə həmin dönəmə qədər Ukrayna cəbhəsində daha çox "qan

itməsi" və taqətdən düşməsi lazımdır. Moskva strateji mövqeləri o dərəcədə əldən verməlidir ki, hətta vassal kimi gördüyü Ermənistana müqavimət gücü qalmasın. Heç şübhəsiz, burada Qərbin və rəcəyi dəstəyin təsiri çox vacibdir. Ancaq hər halda, Paşinyan ölkəsində başqa dövlətin hərbi varlığına qarşıdır. Bunu daha əvvəl açıq bəyan edib. Deyib ki, Rusiyanın Ermənistanda hərbi mövcudluğu ölkənin suverenliyinə təhdid sayılır. Sadəcə, radikal addımlar atmağa gücü çatmır və mərhələli şəkildə Gümrüyə yaxınlaşmaq istəyir".

Onun xatırlatmasına görə, hələlik Zvartnots aeroportundan rus sərhədçiləri çıxarmaq mümkün olub: "Bunun davamı kimi İran və Türkiyə sərhədindən onları çıxarmaq olacaq. Yekun isə hərbi bazanın getməsidir. Buna isə Paşinyanın hakimiyyətinin ömrünün uzanması lazımdır. Hazırda Gümrüdə bu panika normaldır. Nəzərə alaq ki, son bələdiyyə seçkilərində Gümrüdə kommunistlər qalib gəlib. Bu da təsir gücünü nümayiş etdirir".

Ən nəhayət, politoloqun qənaətinə görə, Gümrüdə türk hərbi kontingentinin yerləşməsi inandırıcı deyil: "Söhbət NATO ordusundan və ermənilərin düşmən saydığı ölkədən gedir. Sadəcə, dediyim kimi, Türkiyə və Azərbaycanla normallaşma özü Ermənistan üçün təhlükəsizlik qarantıyasıdır və 102-ci bazaya zərurət qalmır".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Ağ Evdən İrəvana bəd xəbər - Tramp bundan imtina etdi

Vaşinqton "rəngli inqilab"lara daha sponsorluq etməyəcək; Moskva bu fürsətdən Ermənistanda istifadə edə bilərmi? - iki rəy



ABŞ dövlət katibi Marko Rubio ölkənin xarici ölkələrdəki diplomatlarına göstəriş verib ki, həmin dövlətlərdə keçirilən seçkilərin ədalətliliyi və şəffaflığı barədə fikir bildirməsinlər. "Yeni Müsavat" yazır ki, bu barədə "Reuters" agentliyi Dövlət Departamentinin daxili sənədinə istinadla məlumat yayıb.

Bildirilir ki, iyulun 17-də göndərilən təlimata əsasən, ABŞ Dövlət Departamenti artıq xaricdəki seçkilərlə bağlı Vaşinqtondan rəsmi açıqlamalar və ya sosial şəbəkə paylaşımları etməyəcək. "Yalnız ABŞ-in konkret və ciddi xarici siyasət maraqları olduğu hallar istisna edilə bilər", - məlumatda deyilir.

Sənəddə qeyd olunur ki, seçkilərlə bağlı şərhlər sadə və qısa olmalı, əsasən qalib gələn namizədin təbrikinə və ABŞ-lə ümumi maraqlara yönəlməlidir: "Mesajlarda həmin ölkədə seçkilərin legitimliyi, demokratikliyi və ya ədalətliliyi ilə bağlı fikir yer almamalıdır".

Bu yenilik digər ölkələr, o cümlədən Güney Qafqaz dövlətləri üçün nə deməkdir? Doğrudanmı daha ABŞ "insan haqları" bəhanəsi ilə ölkələrə təzyiq siyasəti aparmayacaq, Bayden dövründəki kimi demokratiya sammitləri keçirilməyəcək?

Bu yanaşma ABŞ-in son onilliklərdə "məxməri inqilablar", "narıncı çevrilişlər", "rəngli üsyanlar" və "seçki ixracatçılığı" ilə formalaşdırdığı global demokratiya layihəsi-nə ölüm zərbəsi kimi dəyərləndirilir. Artıq Vaşinqton bu cür proseslərdə "demokratiya nizamlayıcısı" rolu oynamayacaq və suveren ölkələrin daxili siyasət proseslərinə neytral qalacaq. Sənəddə Tramp administrasiyasının

"milli suverenlik prinsipi"ne verdiyi önəm vurğulanır.

Qeyd olunur ki, ABŞ daha əvvəl digər ölkələrin seçkilərinə qarşıaraq səhvlər edib və bu siyasət artıq dəyişir. Yeni kursa görə, qeyri-strateji maraq kəsb etməyən ölkələrdə keçirilən seçkilərlə bağlı açıqlamalar tamamilə dayandırılır.

Ekspertlər bildirir ki, bu sənəd Qərb mediasının və QHT-lərin də fəaliyyət səhvlərinə dolayısı ilə zərbə vurur, çünki bu qurumlar uzun müddətdir ABŞ-in siyasət dəstəyinə arxalanaraq daxili proseslərə təzyiq göstərirdilər. Bu mövzuda "Wall Street" jurnalı yazıb ki, sözügedən sənədin tətbiqi ilə ABŞ xarici inqilabların sponsoru statusundan çıxır, demokratiya "ixracatçılığı" dayandırır və beynəlxalq siyasət mənzərədə yeni bir mərhələ başlayır.

Yada salaq ki, əvvəlki hökumətlərin, xüsusilə də Bayden-Blinken administrasiyası dövründə digər ölkələrin daxili işlərinə qarışmaq, təzyiq və şantaj siyasəti, USAİD və başqa qurumların xətti ilə "rəngli inqilablar" siyasəti davam edib. O sırada xarici QHT və fondlar vasitəsilə Azərbaycanın daxili işlərinə müdaxilələrə cəhdlər olunub.

Yeri gəlmişkən, Prezident İlham Əliyev bu barədə açıq danışmışdı və "məxməri inqilab" üçün qrantlar ayrılmasına işarə etmişdi. **Sitat:** "Bu təşki-

latlarda çalışan və ya əmək-haqqı alan insanların sayı isə yəqin ki, on minlərlə, hətta daha çoxdur. Biz bilirik ki, bu, nə deməkdir. Çünki burada, bizim ölkəmizdə qrantla qidalananların və qrant verənlərin özlərini ağa kimi apardıqları dövr var idi, amma biz bunun qarşısını aldığımızı görəndə hər hansı qurumun, istər Azərbaycan və ya xarici olsun, verdiyi istənilən qrant qeydiyyatdan keçməlidir və müvafiq orqanlar icazə verib-verməməyi nəzərdən keçirməlidir".

Bütün bunlardan İrəvan məyus olmalıdırmı? Vaşinqton Ermənistana əvvəlki səviyyədə dəstək verməyə bilərmi? Rusiya bu fürsətdən gələnlə seçkilərdə istifadə edə bilərmi?

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Tramp bütün məsələlərə kommertsant kimi yanaşır: "Ağ Ev rəhbəri düşünür ki, bu məsələyə pul xərcləməyə dəyərmir, ya yox. Ukrayna münaqişəsinə münasibəti də belə idi. Əslində siyasət proseslərə də bu cür yanaşır. Hesab edir ki, siyasət çevrilişlər, yoxsa hakimiyyətlərlə əməkdaşlıq daha səmərəlidir. Ona görə də bu xətt üstün tutulur. Azərbaycanla da bərabərhüquqlu əlaqələrin tərəfdarıdır. Son mesajlar, bəyanatlar da bunu göstərir. Trampın mövqeyindən görünür ki, bizimlə əməkdaşlığa marağı var. Bu da Azərbaycanı qane edən yanaşmadır. Ölkələrin daxili işlərinə müdaxilənin nəticələri Yaxın Şərqdə göz qabağındadır".

"Trampın birinci prezidentliyi dövründə də oxşar siyasət kursu var idi. Respublikaçılar bir qayda olaraq başqa ölkələrin daxili siyasətinə qarışmırlar. Doğrudur, insan haqları, media azadlığı və seçkilər bəşəri məsələlərdir, lakin ABŞ-da Buş, Obama hakimiyyətləri bundan aşkar və kobud surətdə yararlanırdı, çevrilişlər həyata keçirirdilər. Tramp isə ilk prezidentliyi dövründə də dövlətlərin işinə müdaxilə etməmişdi. Bu dəfə də eyni strateji xətt davam etdirilir. Çünki bir sıra hallarda uğursuzluğa düçar oldular, yanlışlıqlara yol verildi". Bunu isə "Yeni Müsavat"a açıqlamasında **Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini Ehtiram Mehdiyev** söyləyib.

Onun sözlərinə görə, Ermənistan hakimiyyəti Tramp administrasiyasından Bayden iqtidarının dövründəki dəstəyi görməyə bilər, lakin Birləşmiş Ştatlar bu ölkənin üzərindən əlini də çəkməyəcək. Partiya rəsmisinin fikrincə, buna səbəb Rusiya amilidir: "ABŞ İraqdan sonra ikinci ən böyük diplomatik korpusu Ermənistanda saxlayır. Bu da kəşfiyyatın fəaliyyətindən xəbər verməkdir. Yeni ABŞ Ermənistanı və onun iqtidarını Rusiyadan qoruyur. Bu mənada Tramp dövründə Paşinyan lazımi dəstəyi ala bilməyə də, tam üz çevirməyəcək. Bundan Rusiya istifadə edə bilər. Baxın, Paşinyan Mişustinlə görüşə getməli olub. Bundan əvvəl də Moskva paradında iştirak etdi. O, gah Rusiya əleyhinə bəyanatlar verir, gah da Rusiyaya səfər edir. Bununla da hazırkı müəkkəb dövrədən çıxmağa ümid edir".

E.Mehdiyev Azərbaycanda "rəngli inqilab"lar üçün cəhdlər edildiyini, nəticəsinin fiasko olduğunu xatırladı: "İndi bunun üçün zəmin və ya imkanlar yoxdur. Qərb Azərbaycanla enerji sahəsində əməkdaşlığı genişləndirir, ABŞ ölkəmizə Rusiya və İranla sərhədi olan bir dövlət kimi əhəmiyyət verir, ən əsası isə suverenliyimizin bərpasından sonra daxili birləşmə güclənib və xarici təsirlərə uymaq olmaz. Ona görə də hansısa ssenarilər Azərbaycan üçün keçərlidir deyil".

□ **Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"**

"Rusiya özünü Finlandiya ssenarisinə sürükləyir"

Tofiq Zülfüqarov: "Rusiyanın hərbi hədələri Azərbaycana..."

Azərbaycanın sabiq xarici işlər naziri, tanınmış diplomat və ekspert **Tofiq Zülfüqarov** son günlər **Rusiya informasiya məkanında Azərbaycan əleyhinə aparılan kampaniyanı kəskin şəkildə tənqid edib.**



Musavat.com xəbər verir ki, o, bu ritorikanın arxasında duran məqsədləri ifşa edərək, Azərbaycanın mövqeyini geosiyasi baxımdan əsaslandırır və rəsmi Bakını təmkinli, amma qətiyyətli mövqe tutmağa çağırır.

Zülfüqarov bildirir ki, Rusiya mediasında və sosial şəbəkələrindəki "Z" təbliğatçıları Azərbaycanı imperiyanın "nəzarətdən çıxmış ucqarı" kimi təqdim edərək, guya bu bölgəyə qarşı hərbi müdaxilə ehtimalından danışır. Onun sözlərinə görə, bu ritorika həm məntiqsiz, həm də qeyri-real ssenarilərə əsaslanır: "Bu iddialar nə hərbi-siyasi realitətlərlə, nə də Rusiya tərəfindən bəyan edilmiş strateji maraqlarla uzlaşır. Əgər Rusiya Cənubi Qafqazdan öz milli təhlükəsizliyi üçün təhlükə görmürsə, Azərbaycana qarşı hərbi təhdid ritorikası hansı məqsədə xidmət edir?"

Diplomatin fikrincə, AZAL təyyarəsi ilə bağlı baş verən faciədə Rusiya tərəfinin qeyri-dost yanaşması, eləcə də Rusiyada azərbaycanlılara qarşı basqı və zorakılıq hallarına göz yumulması, iki ölkə arasında münasibətləri strateji tərəfdaşlıqdan "bitərəf qonşuluq" səviyyəsinə endirib. Əgər Rusiya tərəfi bu ritorikanı davam etdirərsə, münasibətlər geosiyasi qarşıdurma səviyyəsinə keçə bilər: "Bir vaxtlar Rusiya ilə mehriban qonşuluq edən Finlandiya təhlükəni hiss etdikdən sonra NATO-ya üzv oldu. Azərbaycan da oxşar təzyiqlərə məruz qalarsa, bu, regionda global dəyişikliklərə gətirib çıxara bilər".

Zülfüqarov hazırda bu "hərbi ritorikanın" müxtəlif siyasi dairələr tərəfindən manipulyasiya edildiyini də vurğulayıb:

- "Liberal" rus müxalifətçiləri və Qərpbəpəst şərhçilər - öz anti-Kreml ritorikalarında Azərbaycanı qurban kimi göstərsələr də, azərbaycanlılara qarşı nifrət mövqeyini qoruyurlar.

- Ukrayna mediası və ekspertləri - Azərbaycanla həmrəylik nümayiş etdirməklə yanaşı, "ikinci cəbhə" açılması ideyasını dolayısı yolla təşviq edirlər.

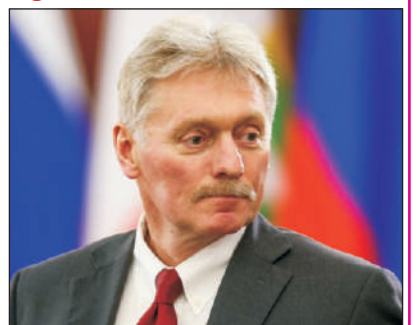
- İranın radikal dairələrinə bağlı media qurumları - bu vəziyyətdən istifadə edərək, Azərbaycanla münasibətləri öz ideoloji prizmalarından şərh edirlər.

- Erməni və pro-erməni media strukturları - revanşist ritorika ilə "Azərbaycanın cəzalandırılması" zərurəti barədə təbliğat aparırlar.

Tofiq Zülfüqarov sonda bildirir ki, bu cür absurd "hərbi ssenarilər" əsasında müzakirə açmaq və bu ritorikaya cavab vermək Azərbaycan üçün faydalı deyil: "Bizim analitiklər, ekspertlər və medianın əsas vəzifəsi bu təbliğatla eyni dildə danışmaq deyil, onu ifşa etməkdir. Biz düşmənin ssenarisinə yox, öz milli strateji gündəməməzə fokuslanmalıyıq".

Kremlə Zəngəzurla bağlı mesaj

Rusiya Zəngəzur dəhlizi məsələsində neytrallığını bir daha bəyan edib. Musavat.com xəbər verir ki, Kremlin mətbuat katibi **Dmitri Peskov** bildirib ki, bu məsələ Ermənistan və Azərbaycanın suveren qərarına aid olan bir mövzudur.



"Rusiya Ermənistanla Azərbaycanın apardığı danışıqları hər cəhətdən dəstəkləyir," - deyir Peskov vurğulayıb.

Bu açıqlama Moskvanın Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı birbaşa müdaxilə niyyəti olmadığını nümayiş etdirmək cəhdi kimi qiymətləndirilir. Eyni zamanda Kremlin bu bəyanatı regional sabitlik baxımından Bakı-İrəvan dialoquna önəm verdiyini göstərir.

Qeyd edək ki, Zəngəzur dəhlizi mövzusu son aylar yenidən regional gündəmin əsas müzakirə mövzularından birinə çevrilib.

Səhiyyə Nazirliyinin Analitik Ekspertiza Mərkəzi “Medi-point” klinikasında süni mayalanma əməliyyatı zamanı çəkiliş aparılması ilə bağlı yayılan görüntülərə münasibət bildirib. Oxu.az-ın sorğusuna cavab olaraq mərkəzdən bildirilib ki, məsələ üzrə Səhiyyə Nazirliyinin Analitik Ekspertiza Mərkəzində yaradılmış işçi qrupu tərəfindən ciddi araşdırma aparılacaq və müvafiq tədbirlər görülməkdir. “Araşdırmanın nəticəsi barədə ictimaiyyətə məlumat veriləcək”, - deyər qurumdan qeyd olunub.

Görüntüdə blogger Arifə Məmmədovanın süni mayalanma əməliyyatı zamanı həkimlərlə bərabər otağa çəkiliş qrupu ilə birlikdə girdiyi, proses boyunca orada olduğu yer alıb. Bunu reklam məqsədilə edən klinika və blogger videonun tənqid edildiyini görəndən sonra görüntülər sosial şəbəkələrdən silinib. Əməliyyatı icra edən ginekoloq Vüsalə Rəhimovadır.

Lakin əməliyyat otağında çəkiliş aparılması, sosial şəbəkələrdə paylaşmaq mərezi ilk dəfə deyil. Bundan əvvəl

də əməliyyat otağında çəkiliş aparılması məsələsi müzakirə edilib, həkim cəzalandırılıb. Belə ki, mama-ginekoloq Ləman Əliyeva doğuş zamanı otaqda ad günü edib və buna görə cəzalandırılıb.

Bu hallar getdikcə adlanır. Sanki bir tendensiya halı alır. Axı nəzərə alınmalıdır ki, əməliyyat otağına kənar şəxslərin girişi qadağandır. Bu, ilk növbədə aseptika, sterilizasiya cəhətdən vacibdir. Lakin ginekoloqlar əməliyyatı zamanı otaqda gah tort kəsdirib ad günü keçirir, gah blogger



hüquqi sənəddir, yəni qanunvericilik aktıdır. Bizdə belə bir kodeks olmadığı üçün bu sahədə ciddi boşluqlar yaranır”.

Professor qeyd edir ki, bu gün müşahidə edilən bəzi halların nə etik, nə də texniki baxımdan izahı var: “Məsələn, əməliyyat otağına, orada iştirak etməyə ixtiyar olmayan şəxslərin daxil olması qətiyyən yolverilməzdir. Digər tərəfdən, xəstənin məxfiliyi daim qorunmalıdır. Həkim bu qaydalara əməl etməlidir. Xəstənin şəxsi razılığı olmadan heç bir tibbi manipulyasiya, heç bir prosedür və ya çəkiliş aparıla bilməz. Bəs bütün

Cərrahi əməliyyat otaqlarında şou: cəzalar niyə nəticə vermir?

Professor: “Təəssüf ki, Azərbaycanda həkim etikası kodeksi yoxdur”

piar çəkiliş aparır. Sabah da doğuş zamanı xınayaxdı təşkil olunsay, təəccüb doğurmaz. Təbii ki, həm həkimin məsuliyyətsizliyi, həm də çalışdığı tibb müəssisəsi rəhbərliyinin laqeydliyi burada əsas rol oynayır.

Belə halların qarşısını almaq üçün daha hansı tədbirlər görülməlidir? Həkimlərimiz illərlə təhsil almış şəxslər kateqoriyasına aiddir, niyə belə insanlar məsuliyyətsiz hərəkətlərə yol verirlər? Əməliyyat zamanı çəkilişlər, kənar şəxslərin içəri daxil olması pasiyent üçün hansı təhlükələri yaradır?

Qeyd edək ki, dünyada bu kimi hallara yanaşma olduqca sərtir. Əksər ölkələrdə əməliyyat otağında çəkiliş aparılması üçün xəstənin yazılı razılığı tələb olunur. Bu razılıq olmadan çəkiliş aparmaq, xüsusilə də bu görüntüləri əyləncə və ya şəxsi təbliğat məqsədilə sosial mediada paylaşmaq ciddi etik və hüquqi pozuntu hesab olunur.

Bəzi ölkələrdə bu səbəbdən həkimlər lisenziyalarını itirir, işdən çıxarılır və ya peşəkar reyestrə daxil olmaları qadaqlanır. Məsələn, ABŞ-da bir neçə belə hadisə qeydə alınıb. 2017-ci ildə Kolorado ştatında plastik cərrah TikTok üçün video çəkmiş, nəticədə onun tibb fəaliyyəti müvəqqəti dayandırılmışdı. Çıkaqoda isə başqa bir həkim pasiyentin razılığı olmadan “Snapchat”-a görüntü yerləşdirmiş və işdən azad edilmişdi. Böyük Britaniyada isə Milli Səhiyyə Sistemi bu cür çəkilişlərə yalnız ciddi tibbi-tədris



Adil Qeybullayev

və ya sənədli layihə məqsədilə icazə verir. Hindistanda da oxşar bir hadisə yaşanmış, bir ginekoloq doğuş zamanı xəstə ilə rəqs videosu çəkmiş və bu səbəbdən vəzifəsindən uzaqlaşdırılmışdı.

Əməliyyat otağında çəkiliş yalnız konkret şərtlər daxilində, yeni pasiyentin yazılı razılığı və etik komitələrin təsdiqi ilə, elmi və ya tədris məqsədilə aparıla bilər. Bu zaman pasiyentin üzünün görünməsi və şəxsiyyətinin tanınmaması da təmin olunmalıdır. Tibbi etika pasiyentin hüquq və məxfiliyinin qorunmasını əsas prinsip kimi müəyyən edir. Əməliyyat otağında qeyri-ciddi davranışlar, sosial şəbəkələrə yönəlik şüavari görüntülər tibb peşəsinə olan ictimai etimadı zədələyir və bu sahədə çalışan digər həkimlərin də nüfuzuna xələl gətirir. Azərbaycanda da bu məsələyə daha ciddi yanaşılmalı, qanunvericilik çərçivəsində müvafiq mexanizmlər sərtləşdirilməli, etik komitələrin rolu artırılmalıdır. Əks halda, əməliyyat otaqları həyat qurtaran məkan olmaqdan çıxıb şəxsi

PR məkanına çevriləcək. Bu isə cəmiyyətin sağlamlığı üçün təhlükəli trendlərin başlanğıcı ola bilər.

Cərrah-alim, professor Adil Qeybullayev mövzu ilə bağlı “Yeni Məşavət”-a deyib ki, təbabətdə xeyli prinsiplər var ki, onlara əməl olunmalıdır: “Bunlardan biri təbabətin texniki prinsipləridir. Məsələn, steril şəraitin qorunması, aseptik və anti-septik tədbirlərin görülməsi, müəyyən tibbi qaydaların gözlənilməsi bu prinsiplərə daxildir. Digər bir qisim isə etik prinsiplərdir. Etik prinsiplər mənəvi prinsiplərə əsaslanır. Bu zaman xəstənin şəxsiyyətinə hörmət, onun müalicə prosesində razılığının alınması və çıxılmaz vəziyyətdən sui-istifadə hallarına yol verilməməsi vacibdir. Belə sui-istifadə hallarının özü hüquqi məsuliyyət doğuran məsələlərdir. Azərbaycanda həkim etikası kodeksi mövcud deyil. Halbuki dünyanın əksər ölkələrində belə bir sənəd var. Bu, həkimlərin xəstələrlə, tibbi və digər personalarla münasibətlerini tənzimləyən

bunlar nədən qaynaqlanır? Əsas səbəb - ölkədə akkreditasiya sisteminin olmamasıdır. Kiminsə ağılına gəlibsə, nə vaxtsa bir sertifikatı imtahanı keçirib və bu sistem illərlə inersiya ilə davam edir. Amma artıq heç kim fikirləşmir ki, bu sistemi ləğv edib yenidən və sivil əsaslarla qurmaq lazımdır. Halbuki bütün dünyada akkreditasiya sistemi mövcuddur. Akkreditasiya sistemi ondan ibarətdir ki, həkim baza tibb təhsili və rezidentura mərhələsini başa vurduqdan sonra müəyyən saatlarla klinik təcübə keçməli və yalnız bundan sonra ixtisas üzrə işləmək üçün lisenziya almalıdır. Bu lisenziya müddətlidir və hər il və ya müəyyən aralıqlarla təkrar yoxlamadan sonra yenilənməlidir. Amma bizdə bu sistem ümumiyyətlə tətbiq olunmur.

Lisenziya verilməmişdən əvvəl həmin həkimin yetərli olub-olmadığı yoxlanılmalıdır: nə qədər təcrübə toplayıb, nə qədər elmi və peşəkar konfranslarda iştirak edib, özünü necə təkmilləşdirib, hansı çətin və mürəkkəb hallarla qarşılaşıb və onlardan necə çıxıb? Bütün bunlar qiymətləndiriləndən sonra qərar verilməlidir - bu həkimin lisenziyası saxlanılacaq, yoxsa ləğv ediləcək? Əgər bu qiymətləndirmə və nəzarət sistemi olsa, yalnız peşəkar və məsuliyyətli şəxslər tibbi fəaliyyət göstərə bilərlər. Məsələ bundan ibarətdir. Hər şeyin sivil və qanuni yollarla həlli mümkündür”.

□ **Afaq MİRƏVİQ,**
“Yeni Məşavət”

Tələbələrə verilən təqaüdlərin məbləği artırıldı



Doktorantlara, ali təhsil, orta ixtisas və peşə təhsili müəssisələrində təhsil alan tələbələrə verilən təqaüdlərin məbləği artırılıb. Musavat.com xəbər verir ki, Prezident İlham Əliyev bununla bağlı Sərəncam imzalayıb.

Sərəncamla təqaüdlərin məbləği sentyabrın 1-dən aşağıdakı kimi müəyyən edilib:

- doktorantura səviyyəsi üzrə:
 - elmlər doktoru hazırlığı üzrə doktorantlara - 450 manat;
 - fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə doktorantlara - 300 manat;
- ali təhsil müəssisələrində:
 - magistratura səviyyəsi üzrə:
 - akademik göstəriciləri 91-100 bal olan tələbələrə - 240 manat;
 - akademik göstəriciləri 71-100 bal olan tələbələrə - 180 manat;
 - akademik göstəriciləri 51-100 bal olan tələbələrə - 120 (yüz iyirmi) manat;

1.2.2. bakalavriat (əsas (baza ali) tibb təhsili) səviyyəsi üzrə:

- 1.2.2.1. akademik göstəriciləri 91-100 bal olan tələbələrə - 200 (iki yüz) manat;
- 1.2.2.2. akademik göstəriciləri 71-100 bal olan tələbələrə - 160 (yüz altmış) manat;
- 1.2.2.3. akademik göstəriciləri 51-100 bal olan tələbələrə - 110 (yüz on) manat;
- 1.3. orta ixtisas təhsili müəssisələrində:
 - 1.3.1. akademik göstəriciləri 91-100 bal olan tələbələrə - 110 (yüz on) manat;
 - 1.3.2. akademik göstəriciləri 71-100 bal olan tələbələrə - 90 (doxsan) manat;
 - 1.3.3. akademik göstəriciləri 51-100 bal olan tələbələrə - 70 (yetmiş) manat;

1.4. peşə təhsili müəssisələrində:

- 1.4.1. akademik göstəriciləri "5" (yüksək texniki peşə təhsili səviyyəsində 91-100 bal) olan tələbələrə - 110 (yüz on) manat;
- 1.4.2. akademik göstəriciləri "4" və "5" (yüksək texniki peşə təhsili səviyyəsində 71-100 bal) olan tələbələrə - 90 (doxsan) manat;
- 1.4.3. akademik göstəriciləri "3"-5 (yüksək texniki peşə təhsili səviyyəsində 51-100 bal) olan tələbələrə - 70 (yetmiş) manat.

Hər yay mövsümündə Azərbaycanda suda boğulma halları artmağa başlayır. Təəssüf ki, bu faciəvi hadisələr artıq adiləşmiş statistikaya çevrilib. Xəzər sahilində, çay və göl kənarlarında, bəzən isə suvarma kanallarında azyaşlıların və gənclərin həyatını itirməsi xəbərləri mütəmadi olaraq gəlir. Ən dəhşətli isə odur ki, bu halların çoxu qarşısı alınacaq səhlənkərlik və məsuliyyətsizlikdən qaynaqlanır.

FHN-in yaydığı statistik məlumata əsasən, son illərdə yay aylarında boğulma hallarının əksəriyyəti 12-25 yaş aralığında olan şəxslər arasında qeydə alınır. Bu yaşda olanlar, xüsusilə məktəbli və tələbə çağında olan gənclər valideyn nəzarətindən kənarda istirahət etməyə can atır və adətən çimərlik olmayan, qorunmayan sularda üzməyə çalışırlar.

Amma bu "azadlıq" çox zaman geri dönüşü olmayan nəticələrə gətirib çıxarır. Təhlükəli yerlərdə çimənlərin əksəriyyəti üzməyi ya heç bacarmır, ya da kifayət qədər yaxşı bacarmır. Çaylarda, göllərdə, hətta suvarma kanallarında yaranan girdəblər və bataqlıq sahələri ölümə səbəb olur.

Bütün sularda xilasedici təyin etmək mümkün deyil. Bəs alternativ nədir?

Bəli, ölkənin hər rayonunda çay, göl və kanal var. Onların hər birinə xilasedici təyin etmək nə maddi, nə də texniki baxımdan mümkün deyil. Mütəxəssislər də bu məqamda açıq etiraf edirlər ki, nəzarət yalnız rəsmi çimərlik zonaları ilə məhdudlaşır.

Uşaqları və yeniyetmələri



dür, dərinlik 4-5 metr, bəzən isə daha artıqdır. Əlbəttə ki, belə bir ərazidə çimmək təhlükəlidir. Bu kimi su hövzələrində peşəkar dalğıc belə tək çıxıb bilmir. Xüsusi avadanlıqlardan istifadə edir. Adi vətəndaşa isə lap çətin olar".

Bəzən vətəndaşlar bildirir ki, xəbərdarlıq nişanını keçməyiblər, amma yenə də boğulma təhlükəsi ilə üzləşiblər və çuxura düşüblər. A.Əlili bildirir ki, nəzarət olunan çimərliklərdə sualtı sahə xilasedicilər və mütəxəssislər tərəfindən monitorinq edilir: "Əgər çuxurlar

lət Xidmətinin verdiyi statistika da göstərir ki, onların nəzarət etdiyi çimərliklərdə boğulma halı qeydə alınmayıb".

Su həyat mənbəyidir, amma ehtiyatsızlıq və səhlənkərlik onu ölüm mənbəyinə çevirə bilər. Valideynlər övladlarına azadlıq verərkən, bu azadlığın harada bitdiyini göstərməlidirlər. Aidiyyəti qurumlar isə maarifləndirməni kampa-niya deyil, mədəniyyət səviyyəsinə çevirməlidir. Bu yay daha bir gəncin həyatına son qoyan boğulma xəbəri oxumaq istəmiriksə, indi hərəkətə keçməliyik.

Uşaqları təhlükəli sulardan qorumağın tək yolu

Yay gəlir, faciələr təkrarlanır; mütəxəssislər bir daha əhaliyə çağırış etdi

bu təhlükəli sulardan uzaq tutmağın bir nömrəli yolu valideyn nəzarətidir. Təəssüf ki, bir çox valideyn yay aylarında övladlarının harada, kiminlə getdiyini, hansı şəraitdə çimdüyünü bilmir və ya buna diqqət yetirmir. Elə bu laqeydlilik də faciələrin kökündə dayanır.

Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) KİÇİKHƏCMİLİ GƏMİLƏRƏ NƏZARƏT VƏ SULARDA XİLASETMƏ DÖVLƏT XİDMƏTİNİN İCTEMALİYYƏTLE ƏLAQƏLƏR VƏ TƏBLİĞAT ŞÖBƏSİNİN RƏİSİ, DAXİLİ XİDMƏT MAYORU AQSİN ƏLİLİ bildirir ki, boğulma halları daha çox nəzarətsiz ərazidə olur. Onun sözlərinə görə, belə ərazilərdə nə xilasedici personal, nə də təhlükəsizlik

nişanları mövcuddur: "Həmin yerlərdə xilasətmə texnikası və maarifləndirici lövhələr yerləşdirilmir. Bu ərazilər, ümumiyyətlə, çimərlik kimi tutulmur və heç bir rəsmi nəzarət həyata keçirilmir.

Nəzarət olunan çimərliklərdə isə vəziyyət fərqlidir. Burada üzmə sərhədləri bir metr ilə beş metr dərinliklərdə nişanlanır, xilasedicilər və müvafiq texniki vasitələr fəaliyyət göstərir. Maarifləndirici lövhələr quraşdırılır və xilasedicilər gün ərzində əraziyə nəzarət edir, təhlükəli hallarda vətəndaşlara xəbərdarlıq edir, suya giren şəxsləri qaytarır və lazım gəldikdə müdaxilə edirlər. Xilasedicilərin iş saati səhər

9-dan axşam 8-ə qədərdir və bu vaxtdan sonra onlar səs gücləndiricilərlə çimərlikdəki insanları sudan çıxmağa çağırırlar. Qeyri-çimərlik ərazilərdə olan su hövzələri mürəkkəb relyefə, sürətli axına, qeyri-məhdud görüntüyə və digər təhlükəli xüsusiyyətlərə malikdirlər. Belə hövzələr insanların həyatına ciddi təhlükədir. Biz bir daha əhaliyə, xüsusən valideynlərə müraciət edirik ki, nəzarətsiz qeyri-çimərlik ərazilərdən, o cümlədən bu kimi su hövzələrindən istifadə etməsinlər. Uşaqları və yeniyetmələri nəzarətsiz qoymasınlar. Suvarma kanalında beton piltələrdən istifadə olunur, suyun sürəti olduqca böyük

və təhlükəli nöqtələr varsa, onlar xüsusi nişanlarla qeyd olunur və ərazi nəzarətə götürülür. Belə çuxurlar adətən nəzarətsiz ərazilərdə olur".

Təhlükəsizlik üzrə ekspert Elmar Nurəliyev qeyd etdiyi açıqlamasında deyib ki, rəsmi icazə verilən ərazilərdə çimmək lazımdır. Onun sözlərinə görə, fəaliyyətinə icazə verilən çimərliklərdə mövsüm başlamamışdan öncə suyun altına baxış keçirilir, relyef müəyən olunur, suyun tərkibi araşdırılır. Təhlükə riski olmadıqdan sonra insanlara çimməyə icazə verilir: "Həmin ərazilərdə xilasedicilər olur. KİÇİKHƏCMİLİ GƏMİLƏRƏ NƏZARƏT VƏ SULARDA XİLASETMƏ DÖV-

Qeyd edək ki, sonuncu dəfə boğulma hadisəsi iyulun 23-ü günorta saatlarında baş verib. Məhəmməd İsmayilov dostu ilə birlikdə ad gününü qeyd etmək üçün dənizə gedib. Dənizə daxil olduqdan sonra onu tapmaq mümkün olmayıb. Axtarışlardan sonra yeniyetmənin meyiti tapılaraq dənizdən çıxarılıb. Onun üzərində qan izləri olduğundan başının qayalara dəyərək öldüyü ehtimal edilir. Mərhumun atası bildirib ki, Məhəmməd onun tək övladı idi. Həmin ərazi qeyri-çimərlik zonası olduğundan hadisəyə dərhal müdaxilə etmək mümkün olmayıb.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Musavat"

Ağsaqqallar Şurasının sədr müavini 14 milyonluq dələduzluq işində dindiriləcək - məhkəmə

Iyulun 24-də Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində "Atlant" Ailəvi İstirahət Mərkəzinin sahibi Tahir Qədəşovun adı keçən cinayət işi üzrə proses davam etdirilib. Musavat.com xəbər verir ki, hakim qarşısına Tahir Qədəşovun kürəkəni Nofəl Hacıyev çıxarılıb.

Nofəl Hacıyev 171 Azərbaycan vətəndaşına qarşı 14 milyon manatlıq dələduzluqda ittiham olunur. O, pulları qayınatası Tahir Qədəşova məxsus "Atlant" Ailəvi İstirahət Mərkəzinin təmir-tikinti işlərinə yatırdığını deyir. İbtidai istintaq zamanı "Atlant" istirahət mərkəzinin üzərinə həbs qoyulub. Bu iş üzrə Tahir Qədəşov şahid, kürəkəni Nofəl Hacıyev isə təqsirləndirilən şəxsdir. Nofəl Hacıyevlə müttəhimlər kürsüsünü şirkətin icraçı direktoru Talış Məhəmmədov bölüşüb. Ötən prosesdə şahid qismində Şahin Tapdıqov ifadə verib. O bildirib ki, Nofəl Hacıyevə tanışa da, Talış Məhəmmədovu tanımayıb. Onun sözlərinə görə, zərərçəkmiş Fərhad Zəkriyevi və digər şəxsləri tanımayıb: "Mən 2018-ci ildə şirkətdən 110 kvadrat mənzil almışdım. Sonra imkanım olmadı, geri qaytarmaq üçün müraciət etdim. Əvvəlcə Nofəl müəllim bunun



mümkün olmadığını dedi. Amma sonradan mənə çağıraraq pulumu geri qaytardı. Mən evi heç kimə satmamışam. Mənzili qaytarmışam, Nofəl müəllim də mənə 95 min manat ödəniş edib. Mən müqaviləni geri qaytardım, pulu götürərək getdim. Mənə pul lazım idi, ona görə də evi geri qaytarmaq qərarına gəldim. Çünki pula ehtiyacım var idi, borca düşmüşdüm".

Hakimlər heyətinin səsləndirdiyi sənədlərdən məlum olur ki, şirkət həmin mənzili 2018-ci ilin may ayında Fərhad Zəkriyevə 154 min manata satıb. Bir mənzil bir ayın içində iki nəfərə müxtəlif qiy-

mətlərə satılıb. Sonra mənzil daha bir nəfərə satılıb. Bu, zərərçəkmiş Məmmədli İsmayilovdur.

Ş.Tapdıqov məhkəmədə deyib ki, həmin şəxs onun evinə gəlib, özünü prokurorluq işçisi kimi təqdim edib, onların arasında mübahisə yaranıb. M.İsmayilov deyib ki, mənzili Ş.Tapdıqovdan 98 min manata alıb. Amma Tapdıqov israrla mənzili həmin şəxsə satmadığını, şirkətə geri qaytardığını deyib. Bu zaman onların arasında mübahisə yaranıb. Onlar bir-birini ittiham ediblər.

Sonra zərərçəkmiş Hüseyin Əliyev tərəfindən Nofəl Hacıyevə qarşı qaldırılan mül-

ki iddia elan olunub.

O, ümumilikdə 90 min manat mülki iddia qeyd edib. Hakimlər heyəti mülki iddianı icraata qəbul edib. Hakim zərərçəkmiş Bayram Yusibovun nümayəndəsinin diqqətinə çatdırıb ki, müdafiə tərəfi onun dindirilməsini istəyib. Həmin şəxsin məhkəmədə hazırda iştirak etmədiyini, gəlməsə, məcburi götürülmə qərarı çıxarıla biləcəyi vurğulanıb. Nümayəndə qeyd edib ki, Bayram Yusibovun vəziyyəti yaxşı deyil, bu səbəbdən məhkəmədə iştirak edə bilmir. Təqsirləndirilən şəxsin vəkili Ceyhun Yusifov isə bildirib ki, zərərçəkmişin səhhəti ilə bağlı

heç bir problem yoxdur. Vəkil həmin şəxsin məcburi qaydada məhkəməyə gətirilməsini istəyib. Məhkəmə zərərçəkmiş Bayram Yusibovun və digər bir neçə şahidin məhkəməyə məcburi gətirilməsi barədə qərar qəbul edib.

Qeyd edək ki, Nofəl Hacıyev həbsdədir. O, 171 Azərbaycan vətəndaşına qarşı dələduzluqda ittiham olunur. İlkin məlumatlarda bildirildiyi ki, Nofəl Hacıyev "Təbriz" MTK-nın inşa etdiyi binalardan mənzilləri satsa da, sonradan mənzillər sahiblərinə verilməyib. İndi məlum olub ki, Nofəl Hacıyev həm "Təbriz" MTK-da, həm də "Atlant" Ailəvi İstirahət Mərkəzində qayınatası Tahir Qədəşovla şərikidir. Vətəndaşlardan "Təbriz" MTK üzərindən alınan pullar "Atlant" Ailəvi İstirahət Mərkəzinin tikinti və abadlaşdırılmasına yönəldilib. Belə bir halda şəriklərdən birinin həbsdə, digərinin azadlıqda qalması sual doğurur. Mənzillərinə sahib çıxıb bilməyən vətəndaşlar bu baxımdan məhkəməyə müraciət ediblər. Xatırladaq ki, aparılan istintaqla "Təbriz" MTK üzərindən 171 vətəndaşdan 14 milyon manatdan artıq pul alındığı, lakin mənzillərin onlara təqdim edilmədiyini məlum olub. İstintaq zamanı MTK təsisçilərindən Nofəl Hacıyev vətəndaşlardan toplanılan 14 milyon manatın harada olması ilə bağlı suala cavab vermə-

yıb.

Zərərçəkənlər isə "Atlant" istirahət mərkəzinin 40 faizinə şərik olan Nofəl Hacıyevin pulu qayınatası Tahir Qədəşovla birgə ələ keçirdiyini iddia edirlər. Zərərçəkənlər Tahir Qədəşovun həbsini tələb edirlər. Nofəl Hacıyev məhkəmədə verdiyi ifadəsində vətəndaşlardan aldığı 14 milyon manatdan artıq vəsaiti "Atlant" istirahət mərkəzində təmir-tikinti işlərinə yönəldiyini deyib. Bildirib ki, "Atlant"-ın genişləndirilməsi ilə bağlı şərikli olan qayınatasının təkidli "Təbriz" MTK-da vətəndaşlardan toplanan vəsaitləri istirahət mərkəzinə yönəldib. "Atlant" Ailəvi İstirahət Mərkəzində 2002-ci ildə Nabrand, Xəzər dənizinin sahillərində tikilib. İldən-ildə istirahət mərkəzinin ərazisi genişləndirilib. Mənzərəli meşə, gözəl dəniz sahilində yerləşən istirahət mərkəzinin böyükklər və uşaqlar üçün 4 akvaparkı, hündürmərtəbəli hotelləri, 200-ə yaxın koteci, gecə klubu, stolüstü tennis, bilyard salonu, çimərlik və voleybol meydançası, avtomobil dayanacağı, camaşırxana otağı, tibbi xidmətlər, kişi və qadın salonu, sauna, masaj, konfrans otağı, 350 nəfərlik restoran, uşaq meydançası və s. var. "Atlant" maksimum xidmət göstərən böyük bir kompleksdir.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Musavat"

ABŞ Prezidenti Donald Trampın ölkəyə idxal olunan mallara yüksək tariflərin tətbiqi üçün müəyyən etdiyi yeni tarixə - 1 avqusta bir həftə qalıb. Hazırda analitik mərkəzlərdə bu müddətin yenidən artırılıb-artırılma-yacağına dair fikirlər fərqlidir: böyük əksəriyyət ABŞ prezidentinin müddəti ən azı daha bir ay artıracağını gözləyir.

Trampın özünün tariflərin tətbiqini avqustun 1-nə ertələmək qərarını açıqladıqdan sonra bu müddətin uzadılmasını istisna etməməsi də bu ehtimalın realıq payının çox olmasından xəbər verir. Ağ Evdə keçirilən tədbirdə Tramp jurnalistlərə deyib ki, avqustun 1-də tariflərin tətbiqi qərarı "son, lakin 100 faiz deyil": "Əgər onlar (rüsurların tətbiq olunacağı ölkələrin liderləri) zəng edib fərqli bir şey etmək istədiklərini söyləsələr, biz buna açıq olacağıq".

Kiçik bir qrup analitiklər isə müddətin uzadılmayacağı qənaətinə diirlər. Onların fikrincə, Tramp ABŞ-in ən böyük ticarət tərəfdaşlarının bir çoxu ilə ticarət razılaşmasına nail olub. Belə ki, ilk razılaşma may ayında ABŞ-in strateji müttəfiqi olan Böyük Britaniya ilə əldə edilib. Trampın sözlərinə görə, razılaşma milyardlarla dollar dəyərində ABŞ ixracını, o cümlədən mal eti, etanol və digər kənd təsərrüfatı məhsullarını əhatə edəcək: "Onlar, həmçinin Amerika məhsullarını gömrük prosesindən sürətlə keçirəcəklər, beləliklə ixracımız çox sürətli təsdiq proseduruna məruz qalacaq və heç bir bürokratik əngəl olmayacaq".

Britaniya hökumətindən isə bildirilib ki, iqtisadi razılaşma çərçivəsində Böyük Britaniyanın avtomobil sənayesinə tətbiq edilən ABŞ tarifləri dərhal 27.5 faizdən 10 faizə endirilir, polad və alüminium məhsullarına isə tariflər tamamilə aradan qaldırılır.

İyun ayında ABŞ ən böyük rəqibi olan Çinlə razılaşma imzalayıb. Razılaşmanın detalları tam açıqlanmasa da, Tramp ondan razı qalıb və Çin bazarının ABŞ mallarına açılmasına başladıklarını deyib.

İyul ayında ABŞ Asiyada ki böyük ticarət tərəfdaşları ilə razılığa gələ bilib. İndoneziya ilə imzalanmış sazişə əsasən bu ölkə ABŞ-dan 19.5 milyard dollarlıq enerji və kənd təsərrüfatı məhsulları, 50 ədəd Boeing təyyarəsi alacaq. O cümlədən 15 milyard dollarlıq enerji məhsulları, 4.5 milyard dollarlıq Amerika kənd təsərrüfatı məhsullarının alınması nəzərdə tutulur. Trampın "Truth Social"da yazdığına görə, ABŞ-a tədarük edilən İndoneziya mallarına 19 faiz rüsum tətbiq ediləcək. Amerikanın bu ölkəyə ixracı isə rüsumsuz olacaq.

Bundan əvvəl Tramp İndoneziyadan idxala 32 faiz rüsum tətbiq olunmasına qərar vermişdi. İndoneziya hakimiyyəti isə bu rüsumların azaldılması halında Amerika neft, qaz və kənd təsərrüfatı mallarının idxalını artırmağa hazır olduqlarını açıqlayıb.

İyulda ABŞ-la Asiyada ən



Dollar üçün kritik həftə - Azərbaycanın gözləntisi

Ölkədə 6 ay ərzində valyuta satışı azalıb - əsas səbəb

böyük müttəfiqi olan Yaponiya arasında da razılaşma əldə olunub. Trampın açıqladığı məlumata görə, razılaşma Yaponiyanın ABŞ-a 550 milyard dollar sərmayə qoymasını, öz ərazisini ABŞ mallarına, o cümlədən avtomobil və yük maşınları, düyü, bəzi digər kənd təsərrüfatı məhsulları və sair üçün açmasını nəzərdə tutur. ABŞ hakimiyyətinin məlumatına görə, 2024-cü ilin sonuna ölkənin Yaponiya ilə ticarət dövriyyəsi təxminən 227,9 milyard dollar təşkil edib. Bu zaman ABŞ-dan Yaponiyaya ixrac 79,7 milyard dollar, Yaponiyadan ABŞ-a isə 148,2 milyard dollar dəyərində qiymətləndirilir. Razılaşmaya əsasən ABŞ-a idxal olunan bütün yapon mallarından 15 faiz rüsum tutulacaq.

ABŞ-la Asiyanın digər dövləti olan Vyetnam da ticarət müqaviləsi bağlamağa nail olub. Amerika prezidentinin sözlərinə görə, Vyetnamdan idxal olunan mallardan 20 faiz rüsum tutulacaq ki, bu da onun aprel ayında elan etdiyi 46 faizdən aşağıdır. ABŞ malları isə Vyetnama daha çox həcmə olmaqla rüsumsuz ixrac ediləcək.

Trampın dediyinə görə, Filippinlə imzalanmış ticarət sazişi Filippin-ABŞ münasibətlərində "açıq bazar və sıfır rüsum" siyasətini bərqərar edir: "Filippin 19 fa-

iz həcmində rüsum ödəyəcək. Bundan əlavə, biz hərbi sahədə əməkdaşlıq edəcəyik".

Yaxın günlərdə ABŞ-ın Avropa İttifaqı ilə də ticarət anlaşması imzalayacağı gözlənilir. Al Trampın rüsum təhdidinə cavab olaraq 100 milyard dollarlıq ABŞ mallarına rüsumların artırılmasını nəzərdə tutan qərar qəbul edib. Avropa Komissiyasının açıqlamasına əsasən avqustun 1-dək razılaşma əldə olunmasa və Tramp rüsumları tətbiq etsə, Al-nin cavab tədbirləri avqustun 7-dən qüvvəyə minəcək.

"Financial Times"-ın yazdığına görə, Brüssel və Vaşinqton demək olar ki, ticarət sazişinin bütün bəndlərini razılaşdırıblar. Razılaşma layihəsinə əsasən ABŞ-a idxal olunan Al mallarına 15 faiz rüsum tətbiq olunur. Tərəflər təyyarələrin, tibbi avadanlıqların və alkoqollu içkilərin idxalını qarşılıqlı olaraq rüsumlardan azad etməyə razılaşmışlar.

Analitiklərə görə, avqustun 1-dək daha bir neçə mühüm ticarət tərəfdaşı ilə ABŞ arasında razılaşmaya nail olunacaq. Bundan əlavə, Asiyadakı əsas ticarət tərəfdaşlarından biri olan Hindistanla belə sazişin sentyabrın əvvəlində imzalanması gözlənilir. Bütün bunlar Trampın rüsumları artırmaq yolu ilə ticarət tər-

rəfdaşlarını ABŞ üçün daha əlverişli şərtlərə razı salmaq siyasətinin çox böyük uğur qazandığını deməyə əsas verir. 2024-cü ilin iyun ayından fərqli olaraq 2025-ci ilin iyun ayında ABŞ büdcəsinə tətbiq olunan rüsumların hesabına əlavə 26 milyard dollar vəsait daxil olub.

Demək olar ki, bütün əsas ticarət tərəfdaşları ilə razılıq əldə olunduqdan sonra digər ölkələrlə razılaşmaların sonrakı mərhələdə bağlanması ABŞ üçün ciddi çətinlik yaratmayacaq. ABŞ maliyyə naziri Skott Bessent bildirib ki, administrasiya üçün razılaşmaların keyfiyyəti zamanından daha önəmlidir və Tramp ehtiyac olarsa müddəti uzada bilər.

Azərbaycanın bu prosesdən nə qədər və necə təsirlənəcəyi maraq doğurur. Bir tərəfdən, valyuta ehtiyatlarımızda yüksək paya malik olan ABŞ dollarının ucuzlaşması aktivlərimizin dəyərsizləşməsinə gətirib çıxarır. Belə ki, əsas ehtiyatlarımızın toplanmış Dövlət Neft Fondunun 66,5 milyard dollara çatan aktivlərinin 66,5 faizi dollarla ifadə olunan aktivlərdir. Ölkənin əsas ixrac məhsulu olan neft və qaz da dollarla ticarət olunur. Bu baxımdan, dolların dəyərsizləşməsi ölkə üçün təsirsiz ötürüşə bilməz.

Azərbaycan Mərkəzi Bankının sədri Taleh Kazi-

movun sözlərinə görə, 2025-ci ilin yanvar-iyun aylarında ölkənin strateji valyuta ehtiyatları 9,4 faiz artaraq rekord həddə - 77,4 milyard dollara çatıb. Bunun 11,2 milyard dolları AMB-nin valyuta ehtiyatlarıdır: "Ölkənin strateji valyuta ehtiyatları 36 ay mal və xidmətlərin maliyyələşməsinə kifayət edir, bu isə kifayət qədər yüksək göstəricidir. Valyuta bazarında təklif tələbi üstələyib. Altı ayda Dövlət Neft Fondu tərəfindən hərəclərdə 3,7 milyard dollar satılıb. Bu, planda nəzərdə tutulan məbləğin 44 faizidir. Yeni ilin sonunadək Neft Fondunun 56 faiz dollar satışı imkanı qalır. Bu isə valyuta bazarında tam sabitliyə imkan yaradır".

T.Kazimov onu da qeyd edib ki, cari ilin ötən dövründə nağd və qeyri-nağd sekmətlər əhatə olunmaqla ümumilikdə valyuta bazarında təklif tələbi üstələyib: "Rezident fiziki şəxslərin əmanətlərinin dollarlaşma səviyyəsinin azalmaqla davam etməsi məzənnə ilə bağlı gözləntilərin nikbin olduğunu göstərir. Valyuta bazarında tarazlığın fundamentində dayanan xarici sektor göstəriciləri əlverişli olaraq qalır. Dövlət Gömrük Komitəsinin məlumatına görə, 2025-ci ilin 6 ayında da xarici ticarət balansında 1.4 milyard ABŞ dolları məbləğində müsbət saldo

qeydə alınıb. Mərkəzi Bankın 2025-ci və 2026-cı illərin yekunu üzrə tədiyə balansının cari hesabının profitli olacağı ilə bağlı proqnozu dəyişməz qalır".

Baş bankirin sözlərinə görə, valyuta satışının azalması əsas səbəbi fiziki şəxslərin dollar alışı azaltması, satışını artırmasıdır. Belə ki, bu ilin altı ayında banklarda nağd dollar satışı alışı üstələyib.

AMB rəhbəri bildirib ki, ilin birinci yarısında Azərbaycanın xarici ticarət balansında 1,4 milyard dollarlıq müsbət saldo qızıl idxalını kənara qoyulmaqla hesablanıb.

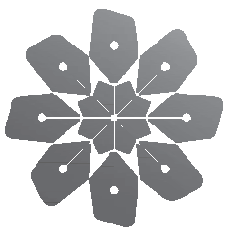
ABŞ administrasiyasının rüsum siyasətinin dünya səhm bazarlarına mənfi təsirləri Dövlət Neft Fondunun səhm portfelinə gəlirliliyin azalmasına, hətta zərərin qeydə alınmasına gətirib çıxara bilər. Bu, o zaman baş verər ki, ABŞ rüsumlarının tətbiqinə qoyulan müddəti artırınsın, müxtəlif ölkələr

ABŞ-dan idxala analoji rüsumları tətbiq etsinlər. Lakin proseslərin gedişi göstərir ki, Trampın başladığı rüsum siyasətinin bu təsiri artıq neytrallaşmaq üzrədir: əksər əsas ticarət tərəfdaşları ilə razılaşmalar əldə olunub. Bu baxımdan, qeyd olunan sahədə yeganə risk ABŞ-a idxala tətbiq olunan minimum 10 faiz rüsum daxilə inflyasiyanı stimullaşdırmaqla ölkənin fond bazarlarında volatilliyi daha da gücləndirməsidir. Lakin analitiklərə görə, bu, global iqtisadiyyata əhəmiyyətli təsir göstərəcək qədər olmayacaq.

Nəhayət, Trampın rüsum siyasətinin xammal bazarlarına təsiri amili var. Xüsusilə neft qiymətlərinin azalması Azərbaycan üçün bu ilin sonunadək olmasa da, növbəti ildən ciddi problemlər yarada bilər: ölkə işğaldan azad olmuş ərazilərin bərpası, cari büdcə xərclərinin təmin olunması üçün strateji ehtiyatların toplandığı Neft Fondundan daha çox xərcləməyə məcbur olar.

AMB rəhbəri T.Kazimovun dediyinə görə, neftin 64-65 dollarlıq qiyməti Azərbaycan üçün makroiqtisadi baxımdan çətinlik yaratmayacaq. Tramp isə neft qiymətlərinin 60 dollar həddinə qədər düşməsinə çalışır.

Q **Dünya SAKİT,**
"Yeni Məşavət"



**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası
münasibətlərin inkişaf etdirilməsi**

Son aylarda Azərbaycanda yas mərasimlərində israfçılığın aradan qaldırılması istiqamətində ciddi addımlar atılır. Artıq bir sıra rayonlarda yaşlarda yemək verilməsinə son qoyulub və bu proses ictimai dəstək də qazanmaqdadır. Din xadimləri, ziyalılar və ağsaqqallar bir araya gələrək yas məclislərinin daha sadə, dini qaydalara uyğun və israftan uzaq şəkildə keçirilməsi üçün qərarlar qəbul edirlər. Ənənəyə çevrilən bu təşəbbüsü yeni rayonlar da qoşulur.



Ceyhun Məmmədov

Musavat.com xəbər verir ki, Quba rayonunda artıq yas mərasimlərində dəbdəbəli ehsan verilməsi ləğv edilib. Rayonun ağsaqqalları, din xadimləri, ziyalıları və qazilərin iştirakı ilə keçirilən iclasda mühüm qərar qəbul olunub - bundan sonra Quba ərazisindəki yas mərasimləri, sadəcə, çay süfrəsi ilə təşkil olunacaq.

Qeyd edək ki, bu addım ilk deyil. Daha öncə Sabirabad, Saatlı və Kürdəmir rayonlarında da analoji qərarlar verilib və yaşlarda yemək verilməsinə son qoyulub.

Bununla belə, bölgələrdə bu kimi addımlar atıldığı halda, Bakı və Sumqayıtda hələ də yas məclislərində israfçılıq baş

alıb gedir. Xüsusilə vəzifəli şəxslərin yaxınlarının yas məclisləri geniş masalar, bəzəkli ehsan süfrələri, az qala restoran səviyyəsində təşkilatçılıqla yadda qalır. Müxtəlif çeşiddə isti yeməklərlə xidmət olunan məclislər yas əvəzinə adətən toy məclisini xatırladır.

Bütün bunlar dini və mənəvi dəyərlərimizə zidd olmaqla yanaşı, sosial ədalət prinsipini də zədələyir. Çünki sadə və təndəş belə məclislərlə ayaqlaşmaq üçün bəzən kredit götürür, borca girir, psixoloji və maddi təzyiq altında qalır.

Bəs paytaxtda və digər böyük şəhərlərdə dəbdəbəli yas məclislərinə nə zaman son qoyulacaq?

Din və tolerantlıq

YENİ MÜSAVAT
N 128 (8738) 25 iyul 2025



bağlı çoxlu müraciətlər daxil olur. Dünyasını dəyişən insanın yaxınlarının bir yas mərasimi bəzən 5 min, 10 min, 15 min, 20 min, hətta 50 min manata qədər vəsaitə başa gəlir. Bu isə böyük məbləğdir və açıq şəkildə israfçılıqdır. Yas mərasimlərini bu şəkildə keçirmək düzgün deyil. Daha səmərəli və məqbul metodların tətbiq olunması vacibdir ki, həm insanların yükü azalsın, həm də dini qaydalar qorunsun".

Deputat qeyd edir ki, artıq əksər bölgələrdə bu praktika tətbiq olunur və müsbət nəticələr əldə edilir: "Böyük vəsaitlərə qənaət edilir. Düşü-

Bölgələrdə yas mərasimləri sadələşdirilir, bəs paytaxtda?

Bakıda dəbdəbəli yas məclislərinə son qoyulacaqmı; ilahiyyatçı-deputatdan təklif

Din adamları da qeyd edirlər ki, Azərbaycanda yas mərasimlərinə bölgələr üzrə özünəməxsus tərzdə yanaşılır və bununla bağlı illərdir ki, oturuşmuş adət-ənənələr mövcuddur. Bu ənənələr içərisində 3, 7, 40 və cümə axşamları, habelə, mərhumun dünyasını dəyişdiyi günün ildönümü kimi qeyd edilməsi var. Çox təəssüf ki, bu mərasimlərin həddindən artıq təmtəraqlı keçirilməsinin şahidi oluruq. Halbuki dini qaydalara görə, insan dünyasını dəyişdikdən sonra onun varislərinin boynuna

meyitə qüsl vermək, hənütləmək, kəfənləmək, namaz qıldırmaq və dəfn etmək öhdəliyi vacib olur. Bu vacib işlərdən sonra gördüklərimiz isə dinin hökmü deyil, adət-ənənədir.

Milli Məclisin deputatı, ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru Ceyhun Məmmədov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikrini bölüşüb: "Burada söhbət qadağalardan getmir. Artıq bir çox rayonlarımızda insanlar şüurlu şəkildə yas məclislərindəki israfçılığa son qoyurlar. Bu məsələ uzun müddətdir ki, geniş şəkildə mü-

zakirə olunur. Mən bu problemi həm parlamentdə, həm də yerli mediada qaldırmışam. Əslində biz bu israfçılığa çoxdan son qoymalıydıq. İnsanların doğmaları dünyasını dəyişdikdə bilmir ki, doğmalarının itkisinə görə kədər-lənsinlər, hüzn yaşasınlar, yoxsa yer axtarsınlar ki, gedib orada yas məclislərini keçirsinlər. Bu, həqiqətən də cəmiyyət üçün narahatlıq doğuran məsələdir və bu gün cəmiyyətin özündə də geniş müzakirə olunur. İnsanlar bəzən bunun üçün kredit götürür, borc altına girirlər. Bizə də bununla

nürəm ki, iri şəhərlərdə də bu cür qənaətə ehtiyac var. Ən azı birinci mərhələdə mərasimlərin sadələşdirilməsi aparılmalıdır. Bu proses maksimum dərəcədə sadələşdirilməlidir. Nə cə ki bölgələrdə bu, mərhələli şəkildə həyata keçirilir, iri şəhərlərdə də tətbiq olunmasının tərəfdarıyam. Burada iki yol var: ya inzibati tədbirlərlə, ya da vətəndaşların özlərinin şüurlu seçimləri ilə. Mən daha çox vətəndaşların özlərinin düşünərək bu addımı atmasının tərəfdarıyam".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

YUNESKO qalsın-qalmasın - Bakıdan iki baxış

Beynəlxalq mədəni irs təşkilatı, yoxsa siyasi alət? Azərbaycan təcrübəsi fonunda suallar

ABŞ Prezidenti Donald Tramp Birləşmiş Ştatların YUNESKO-dan çıxması barədə qərar verib. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Ağ Evdən məlumat verilib.

Açıqlamada bildirilir ki, Tramp ABŞ-ın YUNESKO-dan çıxmasına qərar verib, çünki təşkilat "ədəvət doğuran mədəni və sosial məqsədləri dəstəkləyir" və bu məqsədlər "amerikalıların noyabrda səs verdiyi sağlam siyasi yanaşmalara tamamilə ziddir".

Bu fikirləri "New York Post" qəzetinə açıqlamasında Ağ Evin sədr müavini Anna Kelli deyib. Qeyd olunub ki, hələ fevral ayında Tramp ABŞ-ın bu təşkilatda iştirakını yenidən dəyərləndirməyi tapşırıb.

Qeyd edək ki, YUNESKO-nun təsisçilərindən biri məhz ABŞ olub (1945). Hazırda mənzil-qərarqahı Parisdə yerləşən və rəhbəri fransız antitürkçü Odri Azule olan qurumdan Azərbaycan da narazıdır. Rəsmi Bakının dəfələri etdiyi müraciətlərə sərəğmən, təşkilat işğal altın-

dakı ərazilərimizdə ermənilərin mədəni-tarixi, dini irsimizə qarşı törətdiyi vandallıqları qeydə almaqdan imtina edib. Əvəzində həyasızcasına işğaldan sonra mifik erməni "mədəni irsi"nin vəziyyətini öyrənmək üçün Azərbaycana nümayəndə heyəti göndərmək istəyini bəyan edib.

Milli Məclisin deputatı Ceyhun Məmmədov mövzu-nu "Yeni Müsavat"a şərh etdi. Deputat hesab edir ki, prosesi ciddi təhlil etdikdə bu cür qurumların fəaliyyətinə ehtiyacın olduğu görünür: "YUNESKO kimi qurumlar təsadüfdən yaradılmayıb, müəyyən məqsədlər və hədəflər var idi. Bir çox beynəlxalq qurumun yaradılmasının ciddi əsasları olub. Əgər bu strukturlar normal fəaliyyət göstərərlərsə, o zaman effektiv nəticə görə bilərik. Lakin təəssüflə qeyd etmək lazımdır ki, son zamanlar bəzi qurumların fəaliyyətində ciddi problemlər müşahidə olunmaqdadır. Bəzi qurumların bir sıra dövlətlərin əlində alətə çevrildiyini görürük. Azərbaycan da bu məsə-



lədən uzun müddət əziyyət çəkib, ölkəmizə qarşı ədalətsizliyin, ikili standartların şahidi olmuşuq. Nəticədə Azərbaycan qətiyyətli mövqe nümayiş etdirdi. Əgər bu qurumlar normal fəaliyyət göstərərsə, qarşıya qoyulan məqsəd və hədəfləri düzgün yerinə yetirərsə, onlara ehtiyac var. Amma hazırda bu qurumlar öz missiyasını yerinə yetirmədiyinə görə onların mövcudluğuna ehtiyac qalmır. Belə olan halda bu qurumlar lazımsız struktura çevrilir. Hazır-

da bu qurumların fəaliyyəti iflic vəziyyətində olduğu üçün onların mövcudluğuna ehtiyac olub-olmaması sual altındadır. Hesab edirəm ki, ABŞ bunu nəzərə alaraq belə bir qərar verib. Yeni dünya nizamı ərəfəsində proseslərin necə inkişaf edəcəyini proqnozlaşdırmaq çətindir. Amma getdikcə biz daha ağır və mürekkəb proseslərin şahidi olacağıq. Bu da ciddi narahatlıq doğuran məsələ kimi qiymətləndirilməlidir".

Milli Məclisin deputatı Hik-

mət Babaoğlu da "Yeni Müsavat"a şərhində qeyd etdi ki, YUNESKO mühüm məqsədlər üçün yaradılmışdı və dünyaya mədəni irsinin həm qorunması, həm də qeydə alınması kimi mühüm vəzifəni yerinə yetirməlidir: "Lakin təəssüf ki, YUNESKO-nun baş ofisinin Fransada yerləşməsi qurumu Fransa Xarici İşlər Nazirliyinin şöbəsinə çevirib. Sanki bəşər sivilizasiyasının əldə etdiyi bütün maddi və mənəvi dəyərləri sadəcə fransızlar qiymətləndirə bi-

lirlər. BMT-nin struktur tərkibinə daxil olan təşkilatın bu şəkildə istismar olunması əlbəttə ki, YUNESKO-nun missiyasını gözədən salır. Bütün bunlara baxmayaraq, Azərbaycan YUNESKO ilə əməkdaşlığı davam etdirir. Azərbaycanın xeyli sayda maddi və mədəni irs nümunələri YUNESKO-da qeydiyyatdan keçirilib. Xatırlatmaq lazımdır ki, bir çox halda buna nail ola bilməmişik. Onu da vurğulamaq lazımdır ki, dəfələrlə müraciət edilsə də, işğal altında olan torpaqlarımızda maddi mədəniyyət nümunələrinin talan edilməsi ilə bağlı YUNESKO komissiya yaradaraq faktaraşdırıcı missiya göndərməyib. Eyni zamanda Qərbi Azərbaycanda mövcud olan mədəniyyət nümunələrimizin vəziyyətinin öyrənilməsi və hesabatın hazırlanması ilə bağlı Qərbi Azərbaycan İcması YUNESKO-ya müraciət etsə də, cavab ala bilməmişik. Bu baxımdan hesab edirəm ki, sözügedən təşkilat yenidən yaradılmalı, özünü ölkənin XİN şöbəsi statusundan çıxarmalı, sözün əsl mənasında BMT-nin struktur tərkibi kimi fəaliyyət göstərməlidir. Əgər bu cür davam edərsə, Fransa xarici siyasətinin subyekti olacağıqsa, belə bir təşkilatın mövcudluğuna ehtiyac qalmayacaq".

■ Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"

Suriya üzrə beynəlxalq danışıqların növbəti raundu Bakıda keçiriləcək. Bu barədə Səudiyyə Ərəbistanının “Əl-Hadass” telekanalı öz mənbələrinə istinadən xəbər verir. Qeyd olunur ki, İsrail nümayəndə heyətinin Suriya tərəfi ilə razılaşmaları yekunlaşdırmaq məqsədilə Azərbaycana səfəri gözlənilir.

“Əl-Ərəbiyyə” nəşri ABŞ-in vasitəçiliyi və Türkiyənin dəstəyi ilə İsrail və Suriya arasında təhlükəsizlik məsələləri üzrə əlaqə kanallarının bərpa olduğunu bildirib. Məlumatla görə, Türkiyə və Suriya kürd, druz və ələvilərin statusu, həmçinin İsrailin rolunu da əhatə edən regional qarşılıqlı anlaşma barədə danışıqlar aparır. Nəsr həmçinin bildirir ki, İsrail nümayəndə heyəti Əs-Süveyd ətrafında mübahisəni tam həll etmək üçün Azərbaycanda danışıqlara yollanacaq.

Bununla yanaşı, İsrail Suriyaya hücumları dayandırmaq öhdəliyini üzərinə götürməyib və 1974-cü ildə müəyyən edilmiş atəşkəs xətti boyunca təxminən 80 kilometr uzunluğunda və yarım kilometrə 10 kilometrə qədər dərinlikdə geniş demilitarizasiya olunmuş bufer zonasının yaradılmasında ısrar edir.

Daha əvvəl bildirilib ki, ABŞ, İsrail və Suriyanın yüksək səviyyəli nümayəndələri Suriyanın cənubunda təhlükəsizlik məsələlərini müzakirə etmək üçün 24 iyulda görüşəcəklər, lakin görüşün keçiriləcəyi yer hələ açıqlanmışdır. Bundan əvvəl İsrailin milli təhlükəsizlik müşaviri Tsaxi Xaneqbi ilə Suriya xarici işlər naziri Əsaad Əş-Şibani arasında danışıqlar Bakıda keçirilib.

Azərbaycan hər iki tərəf üçün əlverişli yerdə. Biz İsrailə dost, tərəfdaş ölkəyik, Suriyanın keçid hökuməti ilə isə yeni

əlaqələr qurulub, prezident Əhməd Əş-Şaraa bu günlərdə paytaxtımıza təşrif buyurub, azərbaycanlı həmkarıyla danışıqlar aparıb. Eyni zamanda Azərbaycan enerji məhsullarının ən böyük payını İsrailə satır, Suriyaya da qaz nəqli nəzərdə tutulub. Bu mənada Bakı ev sahibliyi üçün ən mübit yerdə.

Daha əvvəl Azərbaycan Rusiya-Suriya, İsrail-Türkiyə, NATO generalı ilə rus generalının görüşünə ev sahibliyi edib. Bu da ölkəmizin etibarlı, sabit məkan olduğunu, “təhlükəsizlik adası”na çevrildiyini bir daha nümayiş etdirir.

Bəs görüşdən gözləntilər nədir?

Bu arada Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan xəbərdarlıq edib ki, əgər Suriyadakı silahlı qruplaşmalar parçalanma və sabitliyi pozmaq yolu tutsa, Ankara bunu öz milli təhlükəsizliyinə birbaşa təhdid hesab edəcək və adekvat cavab verəcək. Onun sözlərinə görə, Türkiyə adı çəkilən qüvvələrin Suriyanın parçalanmasına töhfə verməyəcəyi təqdirdə dialoqa getməyə və onların tələblərini dinləməyə hazırdır. Suriya rəhbərliyi isə ölkənin müdafiə qabiliyyətini gücləndirmək və İŞİD başda olmaqla, bütün terror təşkilatları ilə mübarizə aparmaq üçün Türkiyədən rəsmi hərbi dəstək istəyib. Bu haqda Türkiyə Milli Müdafiə Nazirliyi məlumat yayıb.

Ərəblər və yəhudilər görüşü üçün yenə Bakıya gəlir

Ramiyə Məmmədova: “Azərbaycan regionda bənzərsiz oyunçuya çevrilib”



Siyasi şərhçi Ramiyə Məmmədova “Yeni Müsavat”a deyib ki, Azərbaycanın bu görüşlərə ev sahibliyi etməsi təsadüfi deyil: “Biz həm İsrailə strateji tərəfdaş, həm də Suriya ilə yeni əlaqələr qurmuşuq. Bakı bu formatda müzakirələrin keçirilməsi üçün ən uyğun məkan kimi görünür. Burada söhbət yalnız logistik ra-

hatlıqdan getmir. Azərbaycan son illər bölgədə neytral, amma etibarlı vasitəçi kimi reputasiya qazanıb. Bu, ölkəmizin diplomatik çəkisini artırır və Bakını regional təhlükəsizlik məsələlərində açar oyunçuya çevirir”.

Onun sözlərinə görə, Bakının belə danışıqlara ev sahibliyi etməsi həm də Qərb, Rusiya və Yaxın Şərq pay-

taxtlarına “Azərbaycan bu regionda təhlükəsizlik adasıdır” mesajını verir. Azərbaycan bütün tərəflərlə dialoq qurmağı bacaran ölkədir: “Bu, bizi regionda bənzərsiz oyunçuya çevirir. Biz əvvəllər də Rusiya-Suriya, İsrail-Türkiyə, NATO və Rusiya nümayəndələrinin görüşünə platforma olmuşuq. İndi isə yeni bir

format formalaşır. Bu, Azərbaycanın özünü böyük oyunçuların dialoq məkanı kimi təqdim etməsinə xidmət edir”.

Siyasi şərhçi görüşdən gözləntilər haqda fikirlərini bölüşüb: “Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan isə xəbərdarlıq edib ki, əgər Suriyadakı silahlı qruplaşmalar parçalanma və sabitliyi pozmaq yolunu seçsələr, Ankara bunu öz milli təhlükəsizliyinə birbaşa təhdid sayacaq və adekvat cavab verəcək. Eyni zamanda Türkiyə bu qüvvələrlə dialoqa da açıq olduğunu bildirib. Suriya rəhbərliyi isə İŞİD başda olmaqla, bütün terror təşkilatlarına qarşı mübarizə aparmaq və ölkənin müdafiəsini gücləndirmək üçün Türkiyədən rəsmi hərbi dəstək istəyib. Bakıda keçiriləcək görüş həm İsrail-Suriya münasibətlərində gərginliyi yumşalda, həm də Türkiyənin vasitəçilik rolunu möhkəmləndirə bilər. Əsas məsələ tərəflər arasında etimad yaratmaqdır. Bu isə uzunmüddətli prosesdir. Amma Bakı bu yolun başlanğıcı üçün doğru seçimdir”.

□ EİSƏN MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Müsavat”

“Putin Azərbaycanın müttəfiqinə sığınacaq...” - keçmiş səfirdən ilginclik anons

Ekspert: “Moskva Bakının şərtləri ilə masaya oturmali olacaq”



“Rusiya İranı, yoxsa İsraili dəstəkləmək seçimi arasında qalsa, qətiyyətlə İsraili seçəcək”.

“Azad İran” Telegram kanalının xəbər verir ki, bu sözləri İranın Rusiyadakı keçmiş səfiri Nemətullah İzədi “Cəmaran” xəbər saytına müsahibəsində deyib.

Nemətullah İzədi vurğulayıb ki, 12 günlük müharibədə Tehran Moskvadan siyasi yardım görməyib.

“Son müharibədə biz də şahidi olduq ki, hərbi yardımdan başqa, ruslar bizə siyasi yardım etmədilər. Rusiya həttə beynəlxalq imicini qoruyub-saxlamaq və müharibənin gedişatına təsir etmək üçün belə bizimlə İsrail arasında vasitəçilik etmədi”, - deyə N.İzədi vurğulayıb.

Sabiq səfir haqlımı? Putinin bəd ayaqda Azərbaycanın müttəfiqini seçməsi mümkün mü? Bu, Bakıya hansı əlavə

divident və ya siyasi xal gətirə bilər?

Siyasi şərhçi Kamran Məmmədli “Yeni Müsavat”a deyib ki, İranın Rusiyadakı keçmiş səfiri Nemətullah İzədinin açıqlamaları əslində Tehran elitasında mövcud olan dərin narahatlığın təzahürüdür: “Son 10-15 ildə İranla Rusiya arasında strateji müttəfiqlik görüntüsü formalaşdırılsa da, bu münasibətlərin arxasında real qarşılıqlı etimad heç vaxt olmayıb. Rusiya üçün İran sanksiyalar altında olan, beynəlxalq aləmdə legitimliyi sual altında olan və çox vaxt bölgədəki avantürist siyasətləri ilə özünü çətin vəziyyətə salan bir dövlətdir. Moskva bunu anlayır və İranı yalnız situativ bir alət kimi istifadə edir. Əgər bu alət artıq Rusiyanın

maraqlarına cavab vermirsə, o zaman Kremlin istiqamət dəyişməsi qaçılmaz olur”.

Siyasi şərhçi deyib ki, İranın 12 günlük müharibə əldə etdiyi son gərginlik dövründə Rusiyanın neytral qalması, vasitəçilikdən imtina etməsi və ümumiyyətlə, Tehranın yanında açıq şəkildə yer almaması, bu münasibətlərin nə qədər zəif təməl üzərində qurulduğunu göstərir: “Burada əsas sual odur ki, əgər Rusiya hansısa mərhələdə seçim etməli olsa, İran, yoxsa İsrail və dolayısıyla Azərbaycan o zaman hansı istiqaməti seçəcək? Cavab çox sadədir. Rusiya pragmatik dövlətdir. Bu ölkənin xarici siyasətində ideologiya deyil, maraqlar əsas rol oynayır. İsrail həm texnologiya, həm təhlükəsizlik, həm də Qərblə münasibət baxımından Rusiyaya daha çox imkanlar yarada bilər. Azərbaycan isə həm enerji təhlükəsizliyində, həm də regional stabilizasiyada Moskva üçün açar oyuncudur”.

Siyasi şərhçi deyir ki, Azərbaycanın İsrailə əməkdaşlığı bir seçim deyil, milli təhlükəsizlik strategiyasının tərkib hissəsidir: “Biz İranın yaratdığı təhdidlərə, terror şəbəklərinə, informasiya təxribatlarına qarşı real şəkildə dəyana bilmək üçün strateji tərəfdaşlıqlar qurmuşuq. Bu tərəfdaşlıqlar İsrailə hərbi-texniki əməkdaşlıq, Türkiyə ilə hərbi itifaq və Rusiya ilə ehtiyatlı ba-

lans siyasəti Azərbaycanın hazırda yürütdüyü çoxvektorlu diplomatiyanın təməl daşlarıdır. Əgər Moskva bu tərəfdaşlıq formatına daxil olmaq istəyirsə, Bakının şərtləri ilə masaya oturmali olacaq. Azərbaycan heç bir ölkənin vassalı deyil və heç kimin maraqları namına öz suverenlik hüquqlarını güzəştə getməyəcək. Bundan əlavə, İranın yürütdüyü aqressiv siyasət Azərbaycanın daxili işlərinə qarışmaq cəhdləri, Arazboyu ərazilərdə gərginlik yaratmaq niyyəti, Ermənistanla yaxınlaşması Moskva üçün də narahatlıq doğurur. Rusiya çox yaxşı anlayır ki, İranın bölgədə sabitliyi pozması nə Cənubi Qafqazda, nə də Orta Asiyada onun maraqlarına xidmət etmir. Bu mənzərədə Azərbaycan daha da strateji oyunçuya çevrilir. Biz sadəcə regional hadisələrin iştirakçısı deyilik. Artıq hadisələrin istiqamətini müəyyənləşdirə biləcək aktor statusundayıq. Bu isə həm Rusiya, həm də digər güc mərkəzləri üçün yeni realılıqdır”.

Ekspertin fikrincə, Azərbaycanın uğurlu xarici siyasəti balanslı qorumaqla yanaşı, milli maraqları prioritet tutmaq fəlsəfəsinə əsaslanır: “Rusiya bu yanaşmanı düzgün oxuyarsa, uzunmüddətli əməkdaşlıq imkanları genişlənəcək. Əks halda, Kreml üçün bölgədə daha çox alternativ itirmək riski var”.

□ EİSƏN MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Müsavat”



Azərbaycan qazı bu tarixdən Suriyaya nəql olunacaq

Bu ilin 1 avqust tarixindən Azərbaycan təbii qazının Türkiyə üzərindən Kilis xətti vasitəsilə Suriyaya nəqlinə başlanılacaq. Bu barədə “APA-Economics” Türkiyə mətbuatına istinadən xəbər verir.

“Suriyanın yenidən qurulmasında mühüm addım hesab olunan yeni enerji xəttinin 1 avqustda istifadəyə verilməsi planlaşdırılır. Azərbaycandan gələn təbii qaz Türkiyə üzərindən Kilis xətti ilə Suriyaya çatdırılacaq. Bu layihə Suriyanın zədələnmiş elektrik infrastrukturunun bərpasına və Türkiyənin regional enerji mərkəzi olma hədəfinin gücləndirilməsinə töhfə verməyi məqsəd qoyur”, - məlumatda bildirilir.

Qeyd olunur ki, SOCAR-la Suriya arasında bu yaxınlarda imzalanmış sənəd üzrə təbii qazın nəqli üçün hazırlıqlar tamamlandı. İlk mərhələdə illik 1,2 milyard kubmetr təbii qazın Suriyaya göndərilməsi planlaşdırılır. Qaz Türkiyə sərhədindəki Kilis şəhərindən keçərək Hələb və Homsdakı elektrik stansiyalarına çatacaq və elektrik istehsalı üçün istifadə olunacaq. Bunun sayəsində təxminən 1.200-1.300 meqavattlıq istehsal gücü hədəflənir.

Xatırladaq ki, iyulun 12-də Suriya Ərəb Respublikasının keçid dövrü prezidenti Əhməd əl Şaraanın ölkəmizə işğuzar səfəri çərçivəsində SOCAR-la Suriya Ərəb Respublikası Hökuməti arasında Anlaşma Memorandumu imzalanıb.

Memorandumu Azərbaycanın iqtisadiyyat naziri, SOCAR-ın Müşahidə Şurasının sədri Mikayıl Cəbbarov və Suriyanın energetika naziri Məhəmməd əl Bəşir imzalayıb.

Evlilik üçün ən optimal yaş -

onlarda və bizdə...

Sosioloq: "Ailə qurmaq üçün bioloji yetkinlik kifayət deyil"

Həkim: "Təbabət 20 yaşdan sonra hamiləliyi daha doğru sayır"

Sosioloqun fikrinə, optimal evlilik yaşı şəxsən fərqlidir, lakin ümumi tendensiya əsaslanaraq təxminən belə müəyyən etmək olar: "Qızlar üçün bu yaş əsasən 22-23-dən sonra başlayır, oğlanlar üçün isə 26-30 yaş arası daha uyğundur. Bu dövrdə insanlar artıq müəyyən həyat təcrübəsi qazanır, psixoloji cəhətdən daha yetkin olurlar. Amma burada söhbət yalnız yaş rəqəmindən getmir. Ən önəmlisi odur ki, insan psi-



Rus Pravoslav Kilsəsinin baş keşişi Maksim Pervozvanski erkən doğuşa qarşı çıxış edib. O, 22-24 yaşdan daha kiçik qızların çox vaxt ana olmağa hazır olmadığını bildirib. Keşiş qadının ilk növbədə təhsil alıb ailə qurmasının vacib olduğunu vurğulayıb.

Onun sözlərinə görə, ABŞ-da da oxşar mənzərə araşdırmalar göstərir ki, qadın nə qədər tez ana olsa, ikinci və üçüncü uşaq dünyaya gətirmə ehtimalı bir o qədər aşağı olur. Pervozvanski həmçinin hökumətin nikah-dankənar uşaq dünyaya gətirən tələbə və məktəbli qızları dəstəkləmək təşəbbüsünü tənqid edib, bunu "kökündən yanlış yanaşma" və "axmaq-lıq" adlandırıb.

Keşişin sözlərində həqiqət payı nə qədərdir? Belə iddialar Azərbaycan cəmiyyəti üçün də keçərlimi? Ümumiyyətlə, beşəriyyət "yaşlandıqca" evlilik üçün optimal yaş azalır, yoxsa artır? Hazırda qadınlar və kişilər üçün orta rəqəm hansı sayılır?

Əvvəllər insan ömrü 50-60 yaş sayılırdısa, indi bu rəqəm 75-80-i keçib. Bu isə o deməkdir ki, gənclər həyat planlarını daha uzunmüddətli qururlar. UNESCO-nun son hesabatında göstərilir ki, Avropa ölkələrində ilk evlilik yaşı qadınlarda orta hesabla 29, kişilərdə isə 32-dir. Yaponiyada isə bu rəqəmlər müvafiq olaraq 31 və 34 yaşdır.

Ginekoloqlar isə bildirir ki, qadınların 18 yaşına çatmadan hamilə qalması həm psixoloji travma riski yaradır, həm də bəzi hallarda ana və uşaq üçün təhlükəli ola bilər. Amma bu, o demək deyil ki,

20 yaşındakı ana mütləq məsuliyyətsiz olacaq. Burada fərdi yetkinlik daha önəmlidir.

Sosioloq Üzeyir Şəfiyev mövzu ilə bağlı "Yeni Musavat"a danışarkən bildirib ki, son illərdə Azərbaycanda evlilik yaşı həm qızlar, həm də oğlanlar üçün artmaqdadır: "Əvvəllər insanlar daha erkən ailə qururdular. Cəmiyyətdə belə bir yanaşma var idi: "Tez evlənenlə tez oyanan udar". Təəssüf ki, bu düşüncə bəzən erkən nikahlara təkan verirdi. Lakin bu gün gənclər daha çox təhsil almaq, karyera qurmaq, maddi cəhətdən özlərini təmin etmək və yalnız bundan sonra ailə qurmaq barədə düşünürlər. Məncə, bu daha sağlam və rəşadətli yanaşmadır".

Sosioloq qeyd edir ki, ailə qurmaq üçün yalnız bioloji yetkinlik kifayət etmir: "Gözəl bir söz var: "Qızı qız yaşında, amma qadın ağılında". Yeni qız ailə qurmadan əvvəl həyatın məsuliyyətini dərk etməli, ailə böhranlarına hazır olmalı, ailə dəyərlərini mənimsəməlidir. Bu yanaşma oğlanlar üçün də keçərlidir. Onlar da ailə dəyərlərini anlayaraq, məsuliyyətli şəkildə ailə qurmalıdırlar".

xoloji, sosial, mənəvi və iqtisadi baxımdan ailəyə hazır olsun. Ailə qurmaq üçün tək cəmiyyətin fiziki yetkinlik deyil, həm də sosial və emosional hazırlıq vacibdir. Gənclər ailə dəyərlərinə hazırlıqlı olmalıdır. Bu dəyərlər məktəbdə, ədəbiyyat vasitəsilə və kütləvi informasiya vasitələrində aşılanmalıdır. Ailə yalnız iki şəxsin şəxsi məsələsi deyil, bu, həm də cəmiyyət və dövlət üçün strateji əhəmiyyətə malik bir institutdur.

Ailə fədakarlıq tələb edir - həm qadıncadan, həm də kişidən. Hər iki tərəf bu fədakarlığa hazır olmalıdır. Ailə qurmağa tək cəmiyyət deyil, psixoloji və mənəvi hazırlıqla da yanaşmaq lazımdır. Ancaq bu şəkildə ailələr böhranlı vəziyyətlərdə sağlam qərarlar qəbul edə və uzunömürlü ola bilərlər".

Mama-ginekoloq Rəşad Sultan isə qeyd edib: "Adətən biz görmüşük ki, din xadimləri və konservativ insanlar deyirlər: "Qadınları tez evləndirin, qoy çoxlu uşaqları olsun" və sair. Bu dəfə isə əksinə oldu. İlk dəfədir ki, bir din xadimindən belə bir proqressiv fikir eşidirik - yeni qadınlar 22-23 yaşdan əvvəl evlənməsinlər. Tibbdə, xüsusilə gine-

Ağdaşda faciə: gəlinin cehizi qaytarıldı, nişanlısı intihar etdi

Ağdaşın Ləki qəsəbəsində 2002-ci il təvəllüdlü Qiyas Fəqan oğlu İsmayılzadənin asılmış vəziyyətdə meyiti aşkar olunub. Musavat.com Teleqraf-a istinadla xəbər verir ki, hadisə ailə münafişəsi zəminində baş verib.



Toya hazırlaşan

Qiyas İsmayılzadənin gələcək həyat yoldaşı evə cehiz gətirib. Ancaq cehiz Qiyasın anasının xoşuna gəlmədiyi üçün onu geri qaytarıb.

Hadisədən sarsıntı keçirən Qiyas öz həyatına son qoyub.

"Diplomsuz cərrahlar, lisenziyasız klinikalar..."

"Mən bu həyatda çox şey görmüşəm... amma bu qədər qızıl-qırmızı böhtan, bu qədər ləyaqətsizlik görməmişdim".

Musavat.com xəbər verir ki, bu sözləri Amerikada yaşayan jurnalist Qənirə Ataşova sosial media hesabında yazıb.



Qənirə Ataşova

O, qeyri-qanuni fəaliyyətləri ifşa etdiyinə görə təzyiqlərə məruz qaldığını bildirib: "Gülsüm Əliyeva - cərrah deyilsən, tibb diplomun yoxdur, amma əməliyyat aparırsan. Əhsən. VMR Klinikası - lisenziyası yoxdur, amma klinika kimi işləyir. Möcüzə! Və nə baş verir? Dövlət ard-arda cərimələr yazır. Sonra da başlayır sual-sual: "Bəs bu cərimələri kim ifşa elədi?" - Mən! Kim olacaqdı ki?"

İndi isə nə deyirlər? Guya mən onlardan 50 min rüşvət istəmişəm. Niyə? Çünki demişəm ki, cərrah olmaq üçün cərrah diplomu da gərəkdir. Çox cəsarətli fikir olmuş, etiraf edirəm. Məktubu da aparıblar Korrupsiyaya qarşı Mübarizə İdarəsinə - sübut filan yoxdur, amma guya "şikayətçidirlər". Əla! İndi belə çıxır ki,

- Klinikada lisenziya yoxdursa - günah Qənirədədir,

- Həkim olmadan əməliyyat aparılırsa - günah yenə Qənirədədir, dövlət cərimə yazırsa, demək, Qənirə rüşvət alıb.

Yeni bu ölkədə qanunsuzluqları ifşa edən yox, ifşa edənə qarşı kampaniya aparmaq dəbdə. Mən artıq nə ifşaçıyam, nə jurnalist - "cinayətkaram", çünki doğruları demişəm. Oxuyun məktubu. Gülmək istəyəne komediya, düşünmək istəyəne faciədir".

■ **KÖNÜL,**
"Yeni Musavat"

kologiyada konkret rəqəm olaraq 20 yaş əsas götürülür. Statistika göstərir ki, 20 yaşdan əvvəl baş verən hamiləliklərin gedişatında ciddi fərqlər olur - xüsusilə də vaxtından əvvəl doğuş daha tez-tez müşahidə olunur. Vaxtından əvvəl doğuş isə həm ana, həm də körpə üçün ciddi fəsadlar yaradır. Xüsusilə yeni doğulmuş körpələr üçün bu, olduqca risklidir. Bütün dünyada neonatal ölüm və xəstəliklər statistikasında vaxtından əvvəl doğuş bir nömrəli səbəblərdən biridir. Sağlamlıq sisteminin effektivliyini ölçən iki-üç əsas göstəricidən biri də məhz budur. Məhz buna görə biz hər zaman, hər yerdə 20 yaşdan əvvəlki hamiləlikləri erkən və riskli hamiləlik kimi qiymətləndiririk və bununla mübarizə aparırıq.

Qanunvericilik 18 yaşdan sonra nikaha icazə verir, lakin biz həkimlər və tibb elmi 20 yaşdan sonra hamiləliyin baş verməsini daha doğru hesab

edirik. Mama-ginekologiyada belə bir anlayış var: Hamiləliyə düzgün qayğı göstərməkdir, lakin əgər bu arzuolunmaz və planlaşdırılmamış bir hamiləlikdirsə, ən yaxşısı odur ki, bu hamiləlik ümumiyyətlə baş verməsin. Mən hesab edirəm ki, həmin din xadimi də məhz bunu nəzərdə tutur - yeni hökumət nikahdankənar uşaq dünyaya gətirən məktəbli və tələbə qızlara dəstək verməkdənsə, arzuolunmaz hamiləliklərin qarşısını almaq barədə düşünülməlidir.

Biz ginekoloqlar illərdir bu mövqedəyik: arzuolunmaz hamiləliklərlə mübarizə aparmaq lazımdır. Yeni hamilə qalıb abort etdirməkdənsə, hamiləliyin, ümumiyyətlə, baş verməməsi daha doğrudur. Bunun üçün müxtəlif tibbi üsullarla - kontrasepsiya vasitələri ilə, yeni hamiləlikdən qorunma üsulları ilə tanışlıq və maarifləndirmə məktəb yaşlarından başlamalıdır".

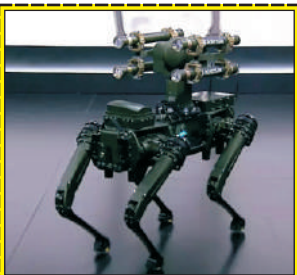
■ **Xəlilə GƏRAY,**
"Yeni Musavat"



ÜSAVAT

Son səhifə

N 128 (8738) 25 iyul 2025



Türkiyə dünyada ilk raket atan robot itı təqdim etdi

Türkiyədə dünyanın ilk raket atan robot itı təqdim olunub. Bu barədə "CNN Türk" telekanal məlumat yayıb. "Roket-san" şirkəti tərəfindən istehsal edilən robot it "Koz" adı ilə İstanbulda keçirilən IDEF sərgisində təqdim edilib. "Koz" "CNN Türk" telekanalında Fulya Öztürkün aparıcısı olduğu verilişdə ətraflı şəkildə tanıtılıb.

Bu insanlar yata bilmirlər

Osaka Universitetinin alimləri müəyyən ediblər ki, mərhəmətli insanlar yuxusuzluq və digər yuxu pozğunluqlarından daha az əziyyət çəkirlər. Bu, araşdırmanın nəticələrinə əsasən qeyd olunub.

Bu elmi iş üçün alimlər "Young Finns Study"nin məlumatlarından istifadə ediblər. O, hələ 1980-ci ildə başlayıb və bu müddət ərzində orada 1962-1977-ci il təvəllüdlü 3596 nəfər iştirak edib. 1056 nəfərin yuxu keyfiyyəti ilə bağlı məlumatlar təhlil edilib.

Tədqiqatçılar mərhəmətli insanların yuxu pozğunluğundan əziyyət çəkmə ehtimalının bütün digər subyektlərə nisbətən daha az olduğunu qeyd ediblər. Ancaq buna baxmayaraq, depressiyanın olması, xarakter xüsusiyyətlərindən asılı olmayaraq hər hansı bir insanın yuxu keyfiyyətini pisləşdirə biləcəyi də müəyyən edilib.

Çində təhlükəli virus yayıldı: bir aya minlərlə insan yoluxub



Çinin Quandan əyalətində insanlar arasında çıxıqunqaya qızdırmasının kəskin yayılması qeydə alınıb. İyulun əvvəlindən bəri Foşan şəhərində 3 100-dən çox xəstəliyə yoluxma halı aşkarlanıb. Bu, virusun təxminən iyirmi il əvvəl Çində ortaya çıxmasından bəri ən böyük yayılmasıdır.

Yerli hakimiyyət orqanlarının məlumatına görə, xəstəliyə ilk yoluxma halı iyulun əvvəlində qeydə alınıb. Virusun yayılmasına cavab olaraq əyalət ağcaqanadlarla mübarizə tədbirlərini gücləndirib. Epidemioloqlar qeyd edirlər ki, tropik xəstəliklər, o cümlədən dengə qızdırması, malyariya və Zik virusu yeni bölgələrdə yayılmağa başlayıb. Mütəxəssislər bunu iqlim dəyişikliyi ilə əlaqələndirirlər ki, buna görə ağcaqanadlar yaşayış yerlərini genişləndirirlər. Beynəlxalq səyahətlərin artması, əhalidə immunitetin olmaması da xəstəliklərin yayılmasına səbəb olur.

Xarici suvenirlər casus cihazına çevrilə bilər - Çindən rəsmi xəbərdarlıq



Çin vətəndaşlara xaricdən gətirilən suvenirlərlə bağlı xəbərdarlıq edib. Bu barədə "Sinxua" agentliyi məlumat yayıb. Çinin Dövlət Təhlükəsizliyi Nazirliyi vətəndaşlara xəbərdarlıq edib ki, başqa ölkələrdən gətirilən suvenirlər vasitəsilə izlənilmə ehtimalı mövcuddur.

"Xarici casus və kəşfiyyat orqanları diqqət çəkməyən kiçik əşyaları real vaxt rejimində yer təyinatına və telefon dinləmə funksiyaları ilə təchiz edə bilərlər", - deyə agentlik bildirib. Məlumatla görə, bu cür risk daşıyan əşyalar arasında bel çantaları üçün asılqanlar, breloklar və digər aksesuarlar var. Xüsusilə məmurlar, məxfi xidmət əməkdaşları və alimlər bu cür izləmə cəhdlərinə daha çox məruz qala bilərlər.

Siqareti tərgitməyin 4 ən yaxşı yolu

Massaçusets Universitetinin alimləri siqareti tərgitməyin 4 ən yaxşı strategiyasını müəyyən ediblər. Araşdırmanın nəticələri "Addiction" jurnalında dərc olunub.

Nikotin asılılığından qurtulmağın müxtəlif üsullarının effektivliyini qiymətləndirmək üçün alimlər "Cochrane" beynəlxalq tədqiqat təşkilatı tərəfindən aparılan 14 böyük elmi rəyi təhlil ediblər. Məlum olub ki, ənənəvi siqaretləri elektron siqaretlərlə (nikotinlə) əvəz etmək birinciye olan həvəsdən qurtulmağa kömək edir. Digər nikotin əvəzedici terapiya məhsulları (yamaqlar, spreylər, saqqızlar) effektivlik baxımından elektron siqaretlərdən daha aşağı olub.

Alimlər həmçinin aşkar ediblər ki, Vareniklin qəbulu siqareti atmağa kömək edir. Bu "Pfizer" tərəfindən yaradılmış reseptlə satılan bir dərmandır. Beynin mükafat mərkəzində dopamin ifraz edir və bununla da nikotin istəyini azaldır. "Cytisine" adlı bitki əsaslı birləşmə də siqareti atmağa kömək etmək üçün istifadə olunur. Nikotinin təsir mexanizminə yaxın oxşarlığı ilə sitizinin daha az toksikliyi və daha böyük terapevtik indeksi var.

Bunları bilirsinizmi?

- * Fədalitəbrizinin (XVI əsr) "Bəxtiyarname" poeması Təbrizdə, onun şəxsi arxivində saxlanılır.
- * Ukrayna şəhəri Odessa 1795-ci ilə qədər Hacıbəy adlanırdı.
- * Diametri 2 m olan nəhəng su zanbağı - "Viktoriya Amazonka" balaca bir uşağı üstündə saxlaya bilir.
- * Əncir ağacının çiçəyi meyvəsinin içində olur.
- * Bütün ömrünü evkalipt ağacında keçirən koala ölümünün yaxınlaşdığını hiss edəndə ağacdən torpağa enir.
- * İlk teatr qədim Yunanıstanda yaranıb. O vaxtlar faciəvi rol oynayan aktyorlar kədərli, komik rol oynayan aktyorlar isə şən maska taxırdılar. Teatr rəmzi olan maskalar belə yaranıb.
- * Göy qurşağı yerdən yarımdairə, təyyarədən isə dairə şəklində görünür.
- * Dünyada işıqdan sürətli heç nə yoxdur. Onun sürəti saniyədə 300000 km-dir.
- * Hava olmadığına görə Ayda səs yayılır.
- * Enerji yunancadan tərcümədə iş, fəaliyyət deməkdir.
- * İmperator pinqvinləri suda 265 m dərinliyə baş vura bilərlər.
- * İran xalqına məxsus Çehil Tultı kitabı "1001 gecə" nəğilləri əsasında qələmə alınmış və 40 nəğil daxil edilmiş.
- * Cins parçadan ilk dəfə gəmi yelkəni hazırlanıb.
- * Malta ölkəsində həftə günlərinin adları ərəb, ayların adları isə İtaliya dillərindən alınma sözlərlə ifadə olunur.
- * Dünyada ən böyük arxipelaq İndoneziyadır.
- * İlk məktəb zəngini şüşədən Pifaqor hazırlamışdır.
- * "Mədəni" sözü Mədinə sözündən götürülərək "şəhərli" deməkdir.
- * Kalka kağızının hazırlanmasında yarımfabrikat kimi batist parçasından istifadə edilir.
- * Kirpi ilin 236 gününü yatır.
- * Qərənfil və qızılgül eyni güldən qaynaqlanır.
- * Fotoaparat yeni yarandığı vaxtda şəkil çəkdirenlər onun qarşısında 20 dəq. dayanmalı olurdular.
- * Yunan və gürcü əlifbasında böyük hərf yoxdur.
- * İlk üstüörtülü hovuz 1742-ci ildə Londonda inşa edilib.
- * Fildə 35, ildə 39, quşlarda 42 rəqəmi bədən temperaturudur.
- * İlk eskalator 1911-ci ildə Londonda açılmışdır.
- * Görkəmli səyyah Tur Heyerdal səfərə çıxanda aclığına yatmaq üçün özü ilə həmişə qoz götürürmüş.
- * Ayay adlı meymun cinsinin boyu 40, quyruğu 60 sm olur, həşəratlarla qidalanır.
- * Hindistanda mətəm və hüzn rəngi ağ rəngdir.
- * Çin hotellərində xidmətçilərə "çay pulu" vermək təhqir sayılır.

Dondurma yeyərkən dişlərimizin ağrıma səbəbi üzə çıxdı



Dondurma və ya çox soyuq içkilər içərkən bəzi insanların dişlərində baş verən kəskin ağrıların səbəbi elm adamları tərəfindən müəyyən edilib. Almaniyanın Erlangen-Nürnberg Fridrix-Alexander Universitetinin professoru Katharina Zimmermann və komandası odontoblast adlı hüceyrələrdə temperatur dəyişikliklərinə qarşı həssas olan bu kanalları müəyyən edib.

Sözgedən hüceyrələr dentin ilə dişin yumşaq daxili pulpası arasında yerləşir. Əgər dentin təbəqəsi çıpaq qalarsa - məsələn, diş çürüməsi və ya diş ətə xəstəliyi səbəbindən - soyuq qidalar və içkilər kəskin ağrıya səbəb ola bilər.

Araşdırma həm insanlar, həm də siçanlar üzərində aparılıb. Nəticədə məlum olub ki, TRPC5 kanallarını bloklayan maddələr, məsələn, mixək yağında olan eugenol, bu ağrıların qarşısını ala bilər. Alimlər gələcəkdə bu molekula əsaslanan diş pastası, saqqız və ya diş lentləri kimi yeni müalicə vasitələrinin hazırlanmasının mümkün olduğunu bildirirlər.

Lakin mütəxəssislər evdə özbaşına müalicə üsullarını tövsiyə etmirlər. Britaniya Dış Həkimləri Assosiasiyasının professoru Damien Walmsley vurğulayıb ki, ağrının səbəbi aradan qaldırılmadan yalnız ağrını müvəqqəti dayandırmaq kifayət etmir.

Walmsley əlavə edib ki, müntəzəm fırçalama və diş həkiminə müraciət, həm diş çürüməsinin qarşısını almaq, həm də həssaslıq problemi ilə mübarizə aparmaq üçün əsas vasitədir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500